

PŘÍBĚHY Z BRNĚNSKÝCH ČTVRTÍ

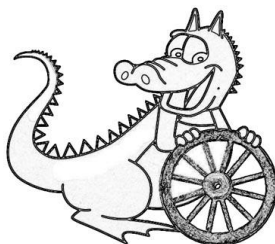

převyprávěl v brněnské hantýrce
Tracht'a

PŘÍBĚHY Z BRNĚNSKÝCH ČTVRTÍ

převyprávěl v brněnské hantýrce
Jirka Trachtulec alias Tracht'a

v roce 2021

Vyprávění, která zde naleznete, můžete šířit i vylepšovat bez nutnosti mého souhlasu či souhlasu kohokoli jiného.

Pokud u toho uvedete i mé jméno či adresu mých webových stránek www.Jirik.TK.sweb.cz, bude to skvělé. Pokud mně pošlete svoji verzi pověsti, napíšete připomínky, náměty či názory, budu rád.

Předmluva

Brněnské pověsti o draku, kole, prdelatém andělíčkoví na věži kostela svatého Jakuba či historické zdůvodnění odbíjení poledne již v jedenáct hodin zná každý. Jiřík nám ve svém díle nabízí dávku nových příběhů lokalizovaných do jednotlivých městských obvodů zvaných v brněnské hantýrce firtly.

Přejmenovávání oficiálních názvů původních obcí, které se postupně připojovaly k Brnu, do naší hantýrky je historickou záležitostí. V jednotlivých kapitolách se dočítáme roztodivné a obdivuhodné důvody a postupy jejich odvozování a tvorby. V dnešní době nacházejí tyto názvy své místo také v běžné brněnské mluvě například ke zmatení turistů z hlavního města, jak jsem nedávno zaslechl před hlavním nádražím:

„Heléé, panéé, nevíte, kterou tramvají se dostanu na přehradu?“

„Kemo, na Prygl normálka šalinó jedničko durch Oltec, ale včil je to ve Šrajbecu zamachlovaný. Hópni na dvandu azimut Kénik, vopačně bys dovalil do Julca. Potym přehópni na Čáre na šmirgl trojku, prohrň Frogecem, štréchni Rauchec a vyhópni v Bástru.“

„Aháá, tak já si raději vezmu taxík.“

Každý Brňák je náležitě hrdý na část, ve které bydlí nebo kde se narodil, a proto měl by znát i její příběhy. Tato publikace nechť je pro něj studnicí poznání.

Ondra

Jiřík špicově ztvárnil můj geniální nápad!

Eda Štatlař

Proč v brněnské hantýrce?

Dnešní doba stojí a padá s takzvanou globalizací. Tak nějak je žádoucí, aby bylo všude všechno stejné. Začalo to hromadnou výrobou a stavbami podle typových projektů. A pokračuje to podivnými předpisy, které se snaží unifikovat všem všechno na úkor pestrosti bez ohledu na lidi a na prostředí, ve kterém žijí.

A podobně se nakládá s jazykem. Mnozí by měli nejraději angličtinu jako jediný jazyk pro všechny a všude. Naštěstí se toto zatím neprosadilo. Národní jazyky stále fungují, ale místní nářečí a slangy se berou pomalu za cosi patřícího do jazykového podsvětí. Za něco, za co by se měl normální člověk stydět a používat to co nejméně.

To se týká i brněnské hantýrky. To byla původně mluva brněnských plotňáků, což byli, zjednodušeně řečeno, povaleči a kriminálníci z období první republiky. Ve druhé polovině minulého století ji však pozvedli takzvaní brněnští štatlaři do polohy humoristické.

Ačkoli po sametové revoluci zájem o hantýrku poněkud opadl, vyšla v ní řada publikací. Obsahem většiny z nich jsou humorné příběhy či vtipy. Obsáhlé dílo Aleše Marka nazvané Mezi Svítavou a Svratkou však shrnuje v hanteco-české verzi většinu známějších pověstí týkajících se města Brna. Bylo mi inspirací k sepsání této opět dvojjazyčné knížky obsahující méně známá vyprávění z města Brna a jeho jednotlivých čtvrtí a částí.

A tak berte toto dílko jako můj příspěvek k zachování těchto vyprávění pro další generace i jako příspěvek k zachování či dokonce rozvoji této unikátní brněnské mluvy.

Obrázek na obálce namaloval brněnský malíř Martin Hodek, kresby u jednotlivých kapitol vytvořil za dlouhých zimních večerů můj spolužák z gymnázia, malující a fotografující lékař ortoped Milan „Stim“ Stzaněk.

Úvod

V lednu roku 2019 jsme si začali s Borkem Kapitančikem na Erběčku (ČRo Brno) povídat o původu slov z brněnské hantýrky. A jak ubíhaly měsíce, přišel posluchačský požadavek, abysme řekli také něco o původu názvů jednotlivých částí města Brna.

A Eda Štatlař tehdy navrhl, že by bylo skvělé, kdybysme ke každému povídání o názvu přidali i krátkou pověst z příslušné čtvrtě. A on že se postará o její rozhlasovou interpretaci.

Brzy jsme však narazili na potíže. Pověsti z řady čtvrtí nebylo možno dohledat v literatuře ani na internetu. Když jsem požádal o pomoc na sociálních sítích, odezva byla takřka nulová. A tak jsem nabalil do batůžku tužku a poznámkový blok a vydal jsem se na průzkumné výpravy do míst, ze kterých nám chyběla pověst.

Oslovoval jsem především dámy a pány důchodového věku sedící na lavičkách či pracující na zahrádkách. Většinou jsem se dočkal odpovědi, že oslovení o žádné pověsti nevědí a že se v jejich čtvrti, zpravidla bývalé vesnici, nic zajímavého neudálo. Ale když jsem jim připomněl, že se nad jejich čtvrtí tyčí les a pod ní leží rybník, mnohým z nich se rozzářily oči. A vzpomněli si na místní víly, strašidla, duchy či vodníky, o kterých jim v dětství vyprávěli prarodiče.

Příběhy jsem si v bodech zapsal a teprve doma převedl do formy velmi krátkých vyprávění. Nejprve v brněnské hantýrce a teprve pak jsem je přeložil do moravštiny (!). Při překládání jsem se snažil držet textu v hantýrce. Proto jsou některé překlady poněkud kostrbaté. A jako bonus naleznete u každé části města informace o původu jejího názvu.

POVĚSTI Z MĚSTA BRNA

Než však přistoupíme k vyprávěním z jednotlivých čtvrtí nebo částí města Brna, připomeneme si několik méně známých pověstí týkajících se celého města. Dotkneme se jeho založení a připomeneme si dvě méně známé legendy o brněnském drakovi. To je dávný symbol města Brna. Jeho nejznámější umělecké ztvárnění nalezneme v průchodu pod věží staré brněnské radnice.

Druhým symbolem města Brna je takzvané brněnské kolo. Spolu s dráčkem je vyobrazeno na první stránce tohoto dílka. Známa a často publikovaná pověst říká, že jej jedno dopoledne vyrobil lednický kolář Birk a odpoledne je dovalil do Brna. Můžeme si je prohlédnout v průchodu pod věží staré brněnské radnice.

Kolo v tomto dílku pomineme též a všimneme si novodobého a zatím méně známého symbolu města, takzvané kuňafy. To je kuň s velmi dlouhýma nohama, jehož sochu s rytířem na hřbetě můžeme nalézt na Moravském náměstí.

Posledním a docela známým současným symbolem města Brna je takzvaný brněnský orloj stojící na náměstí Svobody. Novodobá legenda říká, že má tvar nábojnice z napoleonských válek. Podle Brňáků je to však pindík, odborněji řečeno penis města Brna. A z tohoto pohledu, je-li Praha matkou českých měst, je Brno (v hantýrce Bryncl) otcem měst moravských. Ale protože předpokládám, že by toto dílko mohly číst i brněnské děti, vyprávění o brněnském pindíku raději vynechávám.

Prafotr Morava

Před járem 659 bačoval na naši hródě vладыka Samo. Dal do kupy óbrsajtnu vojclů a vypakovali vocad' Avary aus. Na domašově měl pětku stařek a s tema nasekal přes tři pětky vodlitků. Dyž natahl ráfky, byla naša hróda desinu jářů bez fýry. Až v járu 680 zaplul do bačovský sicny jeho juhanské synátor Moravod, kerýmu na naši hródě hókali Moravan. Po něm hókajó naši hródě Morava. Bačoval temu tadyk dvě pětky jářů. Po něm tu šéfoval jeho synátor.

Totok našrajbčil v sednástym kilojáru biskupské Tom Pěšina ve svý bichli storek vo Moravský hródě, keró volepil ménem Moravopis.

Asik je to enem merchna, no pro nás borce a koc z Brniska a Moravy má určo věči šmrnc než pindy vo prafotrovi Čechovi, keré doklapal vodkád'si z Pšonska pod Řípské bergl, a dyž zgóml, že je tam hafo mlíka a strdí, tak se tam usádlil.

Storka o ubóchnutí Štatlu

Semlelo se to po járu devět kil. Štykl štreky vod Dunajský leny se srocovali feferónští vojclí a lajnovali si, že klofnó Moravský hródě placku kolem leny Dyjský a Moravský. Moravské king Mojmir dvojka se s nima peckoval, ale furt to bylo na plichtu.

V tych oltových járech byly vigvamy aji bódy ubóchlý z holcny a z kotovic. Enem ve fýrerským štatlu Veligradu měly věšky svý betlémy a kirchny ubóchlý z grymlů. V tym metru fest regnilo, na hródě všady lóže a novodurový rybále. V leně Moravský vasrovica řácky valila a valila jak nikdá. Vigvamy z kotovic v lontech a ve štatlech vokolo leny vasrovica rozflácala a holcnový vigvamy vodlifrovala kamsi do gébiša. Po štrekách se nedalo štrádovat a k Mojmirovém vojclům nedosmykovala helfka ani chálka.

Praotec Morava

Před rokem 659 vládl v naší zemi vladyka Samo. Dal dohromady velké vojsko a vyhnali odsud Avary. Doma měl deset manželek a s těma zplodil přes třicet potomků. Když zemřel, byla naše země deset let bez vládce. Až v roce 680 usedl na trůn jeho mladý syn Moravod, kterému v naší zemi říkali Moravan. Po něm říkají naší zemi Morava. Vládl zde dvacet let. Po něm zde vládl jeho syn.

Toto napsal v sedmnáctém století biskup Tomáš Pěšina ve své knize vyprávění o Moravské zemi, kterou nazval Moravopis.

Pravděpodobně je to jen pohádka, ale pro nás obyvatele Brna a Moravy má určitě větší říz než řeči o praotci Čechovi, který přišel odkudsi z Polska pod horu Říp, a když viděl, že je tam spousta mléka a medu, tak se tam usadil.

Příběh o založení Brna

Stalo se to po roce 900. Nedaleko řeky Dunaje se shromažďovali uherští bojovníci a plánovali, že odtrhnou od Moravské země oblast kolem řek Dyje a Moravy. Moravský kníže Mojmír II s nimi bojoval, ale stále to byla remíza.

V těch starých časech byly obydlí i stavby postavené ze dřeva a nepálených cihel. Jen v hlavním městě Veligradu měla honorace svá obydlí a kostely postavené z kamene. V tom měsíci silně pršelo, na zemi byly všude kaluže a nové rybníky. V řece Moravě voda valila a valila jak nikdy. Obydlí z hliněných cihel ve vesnicích a městech v blízkosti řeky voda rozrušila a dřevěná obydlí odnesla neznámo kam. Po cestách se nedalo přesouvat a k Mojmírovým bojovníkům nepřišly posily ani potraviny.

Průpal jak sviňa. Paprikáši moravský vojcle kvuli temu vybóchali a hafo jich zarépli. Pod drn valil aji king Mojmir dvojka. No před lenó Moravó Feferóni zahaltovali. Všade vasrůvka, marast a bahnisko, lonty hyn a loň'áci v kelu nekde v brdkách. A tak naštychovali curyk do Paprikášova.

Borci z gajblu Moravskýho a z Veligradu nehodili vratislava na domášov. Ten jim vodlifrovala vasrovica pali aji se stařkama a kindošama. Nabrali dráhu na zález zoncny. Mazali na blind kolem Švarcavy až ke krpatém berglům s hvoz dama řacky husťyma. Tadyk už nebyly lonty rozflákaný vasrůvkó. Na hanku nad krpató lenorkó, kerý se dneska hóká Řička, byl vyplácnuté festovní grymlové lont Oltový Gracny.

Věšky vocad' nenechaly vojcle ve štychu. Mohli se uprdolit u Švarcavy na place pod hankama hlt štreky vod brodu. Tadyk zbastlili novodurové lont, rozrěpali hródu a nabalili kocóřiska. Všecko klaplo a kšefty hrunuly. Novodurovýmu lontu začli pérovat Brnisko.

Uhlířské Trut a drakál

Ve valdně mezi Vochozem a Brniskem vegetil uhlířské Trut. Borci z Brniska u něho kaufčili holcnovó kólku. Lébuňk. Až jedná se v tétok valdně uprdolil drakál. Byl furt módrové a cháloval zvěřinu a placama aji nákové raskenku nebo kindoša, co si nedali majzla. Borci z Brniska měli z drakála fedry a kaufčili kólku vod jiných uhlířských. Aji kaufmani už nerolovali do Brniska štrekó vod Vochoza a baby z Marvecu už netahaly na hrbu nafólovany krosny na Zelňák.

Co s tym? Léboš ve valdně aji v Marvecu je pali. Uhlířské Trut vysondoval, že drakál durchčí v džuzně štykl štreky vod potoka, kerýmu dneska hókajó Řička. A vyhóplo mu v řepě jak drakála vodkráglovat.

Obrovský průšvih. Maďaři moravské bojovníky kvůli tomu porazili a mnoho jich zabili. Zahynul i kníže Mojmir II. Ale před řekou Moravou se Uhři zastavili. Všude voda, marast a bahno, vesnice zničené a vesničané uprchlí někde v kopcích. A tak se vrátili zpět do Uher.

Muži z údolí Moravy a z Veligradu se domů nevrátili. Domov jim odnesla voda i s ženama a dětma. Zamířili směrem západním. Postupovali naslepo okolo Svratky až k nízkým horám pokrytým hustými hvozdy. Tady již nebyly vesnice vodou zničené. Nad kopcem nad říčkou, která se dnes jmenuje Říčka, se rozkládalo kamenné sídlo Staré Zámky.

Místní velmoži nenechali bojovníky bez pomoci. Mohli se usídlit u Svratky na rovině pod kopci nedaleko od brodu. Zde vybudovali novou vesnici, zúrodnili půdu a sehnali si partnerky. Vše se podařilo a začali prosperovat. Novému sídlu začali říkat Brno.

Uhlíř Trut a drak

V lese mezi Ochozí a Brnem přebýval uhlíř Trut. Brňáci u něj kupovali dřevěné uhlí. Pohoda. Až jednou se v tomto lese usadil drak. Byl stále hladový, žral zvěř a občas také nějakou starou ženu nebo děcko, kteří byli neopatrní. Brňáci měli z draka strach a tak kupovali uhlí od jiných uhlířů. Také kupci již nepřijížděli k Brnu po cestě od Ochozi a ženské z Líšně už nenosily na zádech plné nůše na Zelný trh.

Co s tím? Poklid v lese i v Líšni je pryč. Uhlíř Trut zjistil, že drak přespává v jeskyni kousek od potoka, kterému se dnes říká Říčka. A napadlo ho, jak draka zabít.

Dolifroval do vlezu do džuzny dvě řácký grče šóší se zeleniskem a narychtoval si festovní prygle. Dyž drakál vtrukl do džuzny a nahodil fifanó, vopatrně zamachloval vlez pryglama. Hodil blesk na šóší a jel číhačku.

Laplo to chvilec tajmu, drakál se zbudil a zabóřil na plný kyble. No z fajráku měl fedry jak sviňa a tak zaplul ešče dál do džuzny. Čódu bylo ze zeleniska hafo. Uhlířské fajroval u vlezu do džuzny, dokád' zoncna nevyhópla nad valdnu. Drakál ustřelil kopyta rychnó z čódu a ve finálce zagreboval do sna.

Trut vodplachtil do Brniska a hlásil, že zarépl drakála. Markrabské mu to ze startu nebaštil a vodlifroval k džuzně u Vochoza hémony. Hémoni naštychovali curyk aji se zagreblym drakálem. Ze štylka drakála vyvalili pajšl, krupón nacucané čódem vopucovali, nafólovali seniskem a drakála pískli do fórhózu štatlových futer. Dyž pozďéc ubóhli rathaus, šópli ho do fórhózu tam. A tadyk je dovčil.

Za tutok hoknu ubóchl markrabské Truta zemanským a vysolil mu hafo rantálů, aby už nemusel hoknit uhlířským. Na kauf hródy a lontů vokolo Brniska to byly hovno love. A tak Trut se stařkó kaufli flák fest lacněší hródy v Cajzlově vod Krakonošskýho a ubóchli tam novodurové štatl Trutnov.

V Trutnovskym štatlu storku vo drakálovi furt fest žeró. Ešče dneska dycky v květenci vařijó drakálfest. Dovalijó plechovýho drakála na štaflách a písknó ho na vandnu Trautnberkovy špice. Tam je vypláclé celé hajcové kusanec járu. V zářijcu ho zaséc vodlifrujó kamsi do perníku, aby nenahodil rzku. Samo, že ve štatlu Trutnovským storčili, že drakál vegetil nekde na Krakonošský hróde a Trut ho vodkrágloval tam. Dlabanec na věc, v Brnisku taky storčili vo flajšmanskym poskokovi, keré zarépl drakála vápniskem, a z Truta ufachčili móku. No teďka už gómete, jak to proběhlo natuty.

Nanosil do vchodu do jeskyně dvě pořádné hromady větví se zelenou trávou a nachystal si silnou kulatinu. Když drak vlezl do jeskyně a usnul, opatrně zatarasil vchod kulatinou. Zapálil větve a čekal.

Po chvíli se drak vzbudil a zařval na celé kolo. Ale z ohně měl velký strach a tak postoupil ještě dál do jeskyně. Kouře bylo z trávy hodně. Uhlíř topil u vchodu do jeskyně, dokud slunce nevyšlo nad les. Drak omdlel smradem z kouře a nakonec chcípl.

Trut se odebral do Brna a oznámil, že zabil draka. Markrabě mu to zpočátku nevěřil a poslal k jeskyni u Ochozi stráž. Stráž se vrátila zpět s mrtvým drakem. Z drakova těla vykučali vnitřnosti, vyuzenou kůži očistili, naplnili senem a umístili do průjezdu městské brány. Když později postavili radnici, přesunuli jej tam. A tady je dodnes.

Za tu práci povýšil markrabě Truta na zemana a vyplatil mu spoustu peněz, aby už nemusel pracovat jako uhlíř. Na koupi pozemků a vesnic v blízkosti Brna to byla ale malá suma. A tak Trut s manželkou koupili kus o hodně lacinější země od Krakonoša a založili tam nové město Trutnov.

Ve městě Trutnově berou příběh o drakovi velmi vážně. Ještě dnes vždy v květnu pořádají slavnosti draka. Přinesou plechového draka a pověsí ho na stěnu Trautnberkovy věže. Tak je umístěný celé léto. V září ho zase odnesou někam do budovy, aby nezrezavěl. Samozřejmě, že ve městě Trutnově vyprávěli, že drak přebýval kdesi v Krakonošově kraji a Trut jej zabil tam. Nechme to plavat, v Brně si také vyprávěli o řeznickém pomocníkovi, který zabil draka vápnem, a z Truta udělali strašpytla. Ale teď již víte, jak se to odehrálo doopravdy.

Storka vo drakálovi pod Rotecem

Snáď vás už břinkla vo ovary storka, jak řeznické poskok vypral z Brniska drakála, co vegetil v Brnisku u Švarcavy. Zašil tehdá vápnisko do krupónu z béka. Drakál ten krupón scháloval, a dyž se naglgal vasrůvky, vápnisko začalo makat a drakál natahl brka. No na lontě Brnečko, keré si análníci placó s Brniskem, storčili šropům cosik inšího. Hantýroval mně vo tym v járu devatenáct kol sedum a půl pětky stréc Machalů z Hlohovca. A to byl ajnštajn přes takovýto storky.

To vám jedná zakempeoval u Švarcavy pod Rotecem drakál. Byl to drakál nadupané, kerýmu u Fanóšů v Sorbonský bódě pro ajnštajny nabóchali do štrycle, že drakáli nemusijó študýrovat. Stačí, dyž takové drakál jedná do tédňa schlamstne dóznu ňákýho nadupanýho borca, které ševelí německó nebo anglánské řečó. A za jár za dva zgómne, jaké bude sám ajnštajn. A Frantíci se lochčili, že jim drakáli s taková flignó helfná vykvaltovat aus skopčácký a anglánský nadupaný borce.

Drakál schrastil nekolik potrobléch poskoků. S nima šontal po velikých štatlech a cháloval ajnštajny, kerý se před nim nezašili. Necháloval enem dózny, ale celý borce aji s pedama. Věškám na rathauzu dycky vodlifroval cunt, že dyž do šlusu každýho tédňa nedovalijó jeho poskoci ňákýho ajnštajna, přífrčí na něvěčí plac ve štatlu, hodí blesk a štatl sfajruje.

V Brnisku daly věšky na rathauzu dózny do holpecu a gómaly, jakó flignu na drakála ušijó. No vygómaly kulový. Vytróbyly teda, že keré borec vykvaltuje drakála aus, ten nafasuje řacky lovů. No korbiči ze Štatlu se pro sichr kamsi zašili. Z drakála fedry mět nemuseli, ten na borce s musklama házel salám.

Až jedná dohasil do Štatlu z nekama vod Klobók pálené jungšál Vojťas. Ten zbalil lont'ácké fištrón, doklapal ke skali pod Rotecem, kde drakál kempeoval a zaperlil:

Pověst o drakovi pod Červeným kopcem

Snad jste již zaslechli příběh, jak řeznický pomocník vyhnal z Brna draka, který se usadil v Brně u Svratky. Ukryl tehdy vápno do býčí kůže. Drak tu kůži sežral, a když se napil vody, vápno začalo pracovat a drak zahynul. Ve vsi Brnečko, kterou si letopisci pletou s městem Brnem, se vyprávělo dětem něco jiného. Povídal mi o tom v roce 1975 strýček Machala z Hlohovce. A to byl specialista na takovéto pověsti.

To se vám jednou usadil u Svratky pod Červeným kopcem drak. Byl to velmi chytrý drak, kterému ve Francii na univerzitě zvané Sorbona namluvili, že draci nemusí studovat. Že stačí, když takový drak jednou do týdne spolkně hlavu nějakého chytrého muže, který mluví německy nebo anglicky. A za rok za dva zjistí, jaký z něj bude vzdělanec. A Francouzi se usmívali, že jim draci pomocí této lsti pomohou snížit počet německých a anglických vzdělanců.

Drak si obstaral několik nepříliš inteligentních pomocníků. A spolu s nimi obcházel velká města a polykal vzdělance, kteří se před ním neukryli. Nežral jen hlavy, ale celá těla i s botama. Radním vždy poslal zprávu, že když do konce týdne nepřivedou jeho pomocníci nějakého vzdělaného muže, přiletí na největší náměstí toho města, zapálí jej a celé město shoří.

V Brně dali radní hlavy dohromady a přemýšleli, jakou lest by na draka použili. Ale nevymysleli nic. Vyhlásili tedy, že kdo draka zažene, dostane hodně peněz. Ale brněnští siláci se pro jistotu někam ukryli. Z draka mít strach nemuseli, toho svalnatí muži nezajímali.

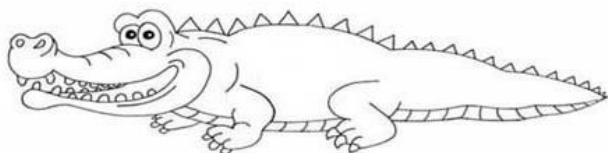
Až jednou dorazil do města odkudsi od Klobouk chytrý mladík Vojta. Ten použil zdravý selský rozum, přišel ke skále pod Červeným kopcem, kde drak sídlil, a zvolal:

„Poslóché ty ajnštajne, tady v Brnisku chálkuješ enem samý flaksový nadupaný dódy. Já bych pro tebe měl špicové vál, taková speciálku.“ Drakál nastožil ovary a Vojťas vařil dál: „Só na hródě tymple, na keréch dyž tédeň zakempuješ bez chálky, sklěchne na tebe z nebála gómka duchála svatyho. A potem budeš drakál né vobyčejné ale vošajnuté!“

„Hókni, kde takové tympl majó, a já roztahnu perutě a valím tam. A svý poskoky ti tadyk nechám jak trauf,“ zahlásil drakál. „No to zrovna negómu, ale placama doklape do Brniska z takyho tympla vošajnuté šamanské. Radí zabóchlém, vodpárává chmurky, pro koc klohní lekvary na fajnovó fasádu a borcom bere chabrusový vály. Já rajzuju po hródě šórem, žádné takové tympl sem eště nezmerčil. Ale ty nahodíš fóglové špíz a takové tympl vyšťóráš natotata.“

Drakál naklapal na volné plac ke Švarcavě, roztahl perutě a vodfrčel šmírovat po takým betálným tymplu. Nehókl ani d'. A pokáď už nenatahl brka, mózuje po hródě furt.

Vodkad' se teda nachométl krokóš ve forhózu rathausa ve Štatlu, dyž vopravdické drakál vodfrčel pali? Brněnský véšky hantýrovaly storku o drakálovi jednému paprikášskému grófovi. A ten hókl, že takýho drakálovi podobnýho vycpanýho krokóša má zašitýho na svym zámošu pod střechó. Dotahli mu ho krojcmeni ze svéch čórovacích vandřů. Dyž ho měl v cimře, stařka a šropi z něho měli fedry. A tak se dohókli, že krokóša vodlifrujó z Paprikášova do Štatlu.

„Poslouchej, vzdělanče, tady v Brně pojídáš jen samé šlachovité chytré dědky. Já bych pro tebe měl skvělý návrh, takovou speciálnítu.“ Drak napnul uši a Vojta pokračoval: „Jsou na zemi místa, na kterých když si dáš týdenní hladovku, sjede na tebe z nebe moudrost ducha svatého. A pak budeš drak ne obyčejný ale osvícený!“

„Řekni mi, kde takové místo mají, a já roztáhnu křídla a letím tam. A svoje pomocníky ti tu nechám za odměnu,“ řekl drak. „No to zrovna nevím, ale občas přijde do Brna z takového místa osvícený šaman. Radí zamilovaným, odstraňuje deprese, pro ženské vyrábí lektvary na jemnou pleť a mužským odstraňuje zdravotní problémy. Já putuji po kraji pěšky a žádné takové místo jsem doposud neviděl. Ale ty z ptačí perspektivy takové místo najdeš hned.“

Drak vylezl na volné místo k Svratce, roztáhl křídla a odletěl hledat takové skvělé místo. Ani nepoděkoval. A pokud už nezemřel, slídí po krajině pořád.

Odkud se tedy objevil krokodýl v průjezdu brněnské radnice, když opravdový drak odletěl pryč? Brněnští radní vyprávěli příběh o drakovi jednomu maďarskému šlechticovi. A ten jim sdělil, že takového drakovi podobného krokodýla má ukrytého na půdě svého zámku. Přivezli mu ho křižáci ze svých loupeživých výprav. Když jej měl v pokoji, manželka a děti se jej bály. A tak se domluvili, že krokodýla pošlou z Maďarska do Brna.

Storka vo kuňafě

Kónice só malé štatl asi tak dvě pětky kiláků vod Štatlu. A fósatí stréci tam storčili tentok betálné vál. Za oltecových jářů vodliferovaly věšky z kónické gracny kurýra do Brniska s echt cuntem. V tym metru fest regnilo, na hródě všade lóže a ve Švarcavě aji ve Špindě hafo vasrůvky. Žebříňáky stály zašitý ve forhózech a kaufmani místo na jarmarkách dřepěli v palušách.

Kurýrské přihrčel na hajtře do Olteca a vysondoval, že Švarcavó valí tolik vasrůvky, že dyby do ní vtrukli, zahučijó tam až po lopuchy. A glét s cuntem bude na sračky. No žádnó flignu nevygómál. Hópl teda do putyky na škopek, snád' mu tam borci hodijó radílka. No kulový. Po dvóch škopkách k němu hodil sicnu fósaté mnichál a zahlásil. Dyby tak hajtra měla delší hnáty. Kósek vocad' na Rotecu vegetuje šamanské. Ten háže chabrusovém šropálom kopyta aji kolky křivokláty do rychtyku. Snád' zmákne natahnót hnáty aji hajtře.

Kurýrské naklapal na Rotec k šamanskýmu a hókl mu vo svéch serpentýnách. Šamanské zaginglal dóznó a nahodil rohlík. A hókl: „Za každó haksnu žbánek vajnoša.“ Přikurtoval hajtru k baumálu a drapl ju za kopyto. Zajódloval svatý hemzy, zafachčil musklama a haksna se natahla vo tři loktě. Po tym druhá, třetí aji čtvrtá.

Kurýrské dotlačil z putyky dohóklý žbáanky vajnoša, vyhópl na hajtru po štaflách a naklapal ke Švarcavě. S dlóhéma haksnama valila hajtra jak nikdy a švarcavské brod nebyl žádná pasovka. Dovalil to echt gléto na rathauz do Brniska, hodil trochu zobky za žebřík a votočil to curyk na Kónice.

Pověst o kuňafě

Dolní Kounice jsou takové malé město asi tak dvacet kilometrů od Brna. A pamětníci tam vyprávěli tuto zajímavou historku. Za starých časů poslali páni z kounického hradu posla do Brna s naléhavou zprávou. V tom měsíci hodně pršelo, na zemi byly všude kaluže a ve Svatce i ve Svitavě bylo hodně vody. Vozy stály schované v průjezdech a obchodníci místo na trzích seděli po hospodách.

Posel dorazil na koni do Starého Brna a zjistil, že ve Svatce teče tolik vody, že kdyby do ní vstoupili, tak tam zapadnou až po uši. A listina se zprávou bude zničena. Ale žádnou fintu nevymyslel. Zašel tedy do hospody na pivo, třeba mu tam chlapi poradí. Ale neporadili. Po dvou pivech si k němu přisedl starý mnich a řekl. Kdyby tak měl kůň delší nohy. Nedaleko odsud na Červeném kopci žije kouzelník. Ten dává nemocným dětem do pořádku pokřivené nohy i prsty. Snad dokáže natáhnout nohy i koňovi.

Posel se vydal na Červený kopec ke kouzelníkovi a řekl mu o svých problémech. Kouzelník pokýval hlavou a usmál se. A prohlásil: „Za každou nohu džbán vína.“ Přivázal koně ke stromu a vzal ho za kopyto. Zazpíval svatá slova, zabral svalama a noha se natáhla o tři lokty. Pak druhá, třetí i čtvrtá.

Posel přinesl z hospody domluvené džbány vína, vylezl na koně po žebříku a přicválal ke Svatce. S dlouhýma nohama cválal kůň rychle jako nikdy a svratecký brod již nebyl žádný problém. Doručil tu důležitou listinu na Brněnskou radnici, trochu se najedl a nabral směr zpět do Kounic.

Dyž doklapali do Kónic, všici valili augle na ty dlóhý habrůvky. Totok só habrůvky jak vod žirafiska, hókl nadupané učitelské. Měli bysme aspoň načmárat bildnu a odlifrovat ju do Vídňa havěťovém ajnštajnom do muzála. Totok je borci novodurovka mezi havěťó a dyž je to v kupě konisko s žirafó budem temu hókat kuňafa. No černoprdelníci z Kónic měli z kuňafy fedry. Hantýrovali, že je to facha vod rohatca. A tak kuňafě napchali do gáblu jedůvku a kuňafa valila tlačit mraky. Dotahli z valdny štos šóší, hodili blesk a tuhó kuňafu zfajrovali. Enem bildna vod učitelskýho po ní zvostala.

Pasová storka. Kuňafa vyšuměla borcom z Kónic aji ze Štatlu z palic. Profrčelo pár kilo jářů a v Brnisku bačoval se svó sajtnó fira štatlu s nabitó budkó. Jeho poskoci na tuty gómali tutok storku, a tak nechali ufachčít plechovýho rajtra na kuňafě. Vypláclí ho v Brnisku na Moravák. Aby jim tutok podělávku borci aji borky ze Štatlu sežrali, roztróbili, že je to alegoška rajtra bez fedrů k savaně Jošta - firy Moravský hródy.

Když docválali do Kounic, všichni obdivovali ty dlouhé nohy. To jsou nohy jako od žirafy, prohlásil vzdělaný pan učitel. Měli bysme alespoň nakreslit obraz a poslat jej do Vídně do muzea odborníkům na zvířata. To je pánové nový živočišný druh, a když je to kůň a žirafa v jednom, pojmenujeme ho kuňafa. Ale kouničtí věřící měli z kuňafy strach. Povídali si, že je to dílo ďáblovo. A tak podstrčili kuňafě do žrádla jed a kuňafa zdechla. Přinesli z lesa hromadu chrastí, zapálili je a mrtvou kuňafu spálili. Jen učitelova kresba po ní zbyla.

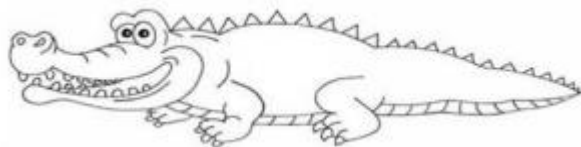
Příběh ze smutným koncem. Na kuňafu se v Kounicích i v Brně zapomnělo. Uběhlo pár set let a v Brně vládl se svou politickou stranou velmi vzdělaný primátor. Jeho podřízení určitě znali tento příběh, a tak nechali vyrobit plechového rytíře na kuňafě. Umístili ho na Moravské náměstí. Aby jim to Brňáci spolkli i s navijákem, rozhlásili, že je to alegorie odvahy k poctě moravského markraběte Jošta.

POVĚSTI Z BRNĚNSKÝCH ČTVRTÍ

Dočetli jste pověsti týkající se celého města Brna a nyní se budeme věnovat jednotlivým městským částem a čtvrtím. Budou seřazeny podle abecedy a každá z nich bude uvedena obrázkem od Stima. Pod rozbořem původu názvu naleznete obrázek „brněnského“ krokodýla.

Někteří krokodýli budou cenit zuby – to bude pro vás znamení, že následující pověst pochází z městské části, která má svou radnici, prapor i znak. Jsou to například Bohunice, Královo Pole či Žabovřesky.

Jiní krokodýli budou mít zavřenou tlamu – to bude pro vás znamení, že pojednáváme o čtvrti, která je částí jiného městského obvodu. Jsou to například Holásky, Komárov či Zábřovice.

Při čtení pověstí si určitě všimnete, že některé motivy se opakují. To není nedopatření ani chyba. Berte to jako zajímavost. Takto jsem ta vyprávění zachytil.

A než se pustíte do čtení, musím vám ještě připomenout, že podstatou dnešní brněnské hantýrky je především humor a nadsázka. A takto berte i všechna zdůvodnění, lingvistická odvození i historické údaje, které v tomto dílku najdete.

BOHUNICE – GOTEČ

Hastrmanské ve vasrmléně na Leskavě

V Goteču ve vasrmléně na lenorce Leskavě měl mlynářské držkató céru. A ta jedná z hecu hókla do placu, že se vogóluje třebas s hastrmanským z gotůvskýho rybála. No vasrman se teho domákl, doklapal si pro ňu a tahl ju k rybálu. Dohukaná koc mohla cvikat drát mezi půlkama, no dyž nahodila modlitební hantec, vasrman čapl fedry a hodil páru do rybála.

No tutok podělávku jim dal sežrat aji s nášupem. Jedná, dyž mlynářské pucoval gajbl Leskavy vod šóší, zmerčil na lóce špicovó hajtru. Měla švarcové krupón, nechala se lapnót a vodlifrovat do maštale. Druhé deň narychtoval mlynářské festovní radlicu, přimachloval k ní hajtru a valili na polisko na voračku. Hajtra čárovala s radlicó špicově a mlynářské z teho byl v goldně. Než zalezla zoncna za hánbergské brdek, vařili fajront. V maštali se hajtra nafutrovala, ale dyž jí mlynářské dovalil vasrovicu, přemachlovala se na hastrmanskýho. Ten nahodil škleb na ciferník, hókkl mlynářskému, že z teho poliska moc v plusu nebude, a zděchl se do rybála.

Mlynářské nasadil na polisko pšenku. Vodplul metr, dva metry a žádná hitparáda. Na polisku nevypučelo skorem nic. „Sviňa hastrmanská,“ hókkl si mlynářské rači enem pod fiku, aby to has-trmanské nezačul a nevygómál ešče další podělávku.

Bohunice, starší název Bohonice, německy Pohonicz, hovorově Bohuňky či Bohunky. Říká se, že ves založil zeman Bohuň či Bohoň, ale ten není historicky doložen. Takže se bude jednat asi jen o nějakého bohatšího sedláka. V hantýrce Gotůvky nebo Gotec. Jsou to německé překlady, že Gott = bůh, víme všichni.

Vodník ve vodním mlýně na Leskavě

V Bohunicích ve mlýně na potoku Leskavě měl mlynář hubatou dceru. Ta jednou prohlásila, že se provdá třeba za hastrmana z bohunického rybníka. Ale hastrman se o tom dozvěděl, přišel si pro ni a táhl ji k rybníku. Vystrašené dívce se sevřel zadek (že mohla mezi půlkama cvakat drát), ale když se začala modlit, dostal vodník strach a zmizel v rybníku.

Ale tento podraz jim dal slízet i s nášupem. Jednou, když mlynář čistil koryto Leskavy od křoví a větví, uviděl na louce krásného koně. Měl černou srst, nechal se chytit a odvést do stáje. Druhý den připravil mlynář pořádný pluh, zapřáhl do něj koně a jeli na pole orat. Kůň chodil s pluhem skvěle a mlynář byl velmi spokojen. Než zašlo slunce za kohoutovický kopec, měli hotovo. Ve stáji se kůň nažral, a když mlynář přinesl vodu, proměnil se ve vodníka. Ten se zašklebil, řekl mlynáři, že se z pole moc radovat nebude, a zmizel v rybníku.

Mlynář zasel na pole pšenici. Uběhl měsíc, dva měsíce a žádný zázrak. Na poli nevyrostlo téměř nic. „Sviňák tatrman,“ řekl si mlynář raději jen pod nos, aby ho vodník neuslyšel a nevymyslel ještě nějaký další podraz.

BOSONOHY – PARFUS

Vočarované vlez

Ve valdně za Střelicama vegetila ve svém perniku ježimutra kořeňářka. Jedno tam doklapal borec z Parfusu, asi tak dvě pětky jářů na tachálu, a chcel, aby mu baba náko čurymury flignó dohodila koc, kerá na ně házela bobek. A ježimutra že to teda né, že taký křivárny vona fachčit nebude. Borec se nakrkl a hókl, že se baba enem camrá a přitem má v budce pustevnu. A to zaséc napružilo ježimutru.

Jedno dovalil tentok borec s hajtrama a žebřiňákem curyk z poliska. No hajtry nechcely protahnót žebřiňák fortνό. Ani pár švácnutí bičiskem nehelflo. Vodkurtoval je teda, no ani samy skrzevá fortnu ani za sviňu valit nechcely. To už doklapali sósedí hodit čus, co se tam sfáchčilo. Jeden šplíchl, že v tym bude náká čurymury fligna, a druhé hodil radílka, ať teda hajtry protahne vlezem přes pernik na vobilí. Tadyrna hajtry razily v klidesu. Druhé deň morgen repete, hajtry zaséc nechcely prosmykovat fortνό.

Jeden oltové dóda temu borcovi šplíchl, aby lapl do paprčí motyku a prokrtkoval hródu před fortνό. A dyž tam natrefí na náké divné cajn, ať ho vodtahne do valdeca a zahrabe u krojcnj dvóch valdnových štrek. Borec teda bafl do klepet motyku a za chvílec vyrépl z hródy jehlicu na štrikování. Zahrabal ju ve valdně tak, jak ten dóda šplíchl. A morgen hajtry nefachčily žádný vlny a v klidesu protahly žebřiňák fortνό.

Bosonohy, dříve Bossonoh, hovorově též Bostn či Bosky, německy Barfuß, později Parfuß, v hantýrce též Barfus či Parfus. Skutečně to znamená bosé nohy, německy bar = holý a der Fuß = noha. Údajně tam žili tak chudí lidé, že neměli na boty, a tak chodili převážně bosí. Jiní zase tvrdí, že chodili bosí proto, že se okolo potoka Leskavy rozkládaly mokřiny.

Očarováný vjezd

V lese za Střelicema žila čarodějka bylinářka. Jednou tam přišel muž z Bosonoh, asi tak dvacetiletý, a chtěl, aby mu bába přičarovala dívku, která na něj kašlala. A čarodějka že to tedy ne, že takové nečestnosti ona dělat nebude. Muž se naštvál a řekl, že se bába jen chlubí a přitom má hlavu prázdnou (nic neumí). A to zase naštválo čarodějku.

Jednou se vrátil tento muž s koňma a vozem z pole. Ale koně nechtěly projet s vozem branou. Ani pár ran bičem nepomohlo. Odpřáhl je tedy, ale ani samy nechtěly za nic na světě projít branou. To už se přišli sousedé podívat, co se děje. Jeden řekl, že v tom budou nějaké čáry, druhý poradil, ať tedy s koňmi projde přes stodolu na obilí. Tudy prošli koně bez problémů. Druhý den se vše zopakovalo, koně zase nechtěli projet branou.

Jeden starý děda tomu muži řekl, aby si vzal motyku a překopal hlínu před branou. A pokud tam najde nějakou divnou věc, nechť ji odnese do lesa a zakope na křižovatce dvou lesních cest. Muž tedy vzal motyku a za chvíli vykopl z půdy jehlici na pletení. Zakopal ji v lese, jak ten děda řekl. A ráno koně nedělali žádný problém a v klidu projeli s vozem branou.

BRNĚNSKÉ IVANOVICE – NENOVICE

Vo poledňálovi

Polednicu šici gómem, našrajbčil vo ní rýmovačku Kódl Jaryn Erbenůj. No vo tym, že má polednica voplégra, se moc nestorčí. Hókajó mu poledňál a dá se na ně natrefit na poliskách, dyž je zrovna festovní hicna. Má ranu malýho šropa s rožiskama. Dyž začne kolčít, zgómneme enem slóp prachu a lupeňů, keré se fofrem moce jak ryngšpíl. A podlevá tych rožisek mu pérújó aji rarášek.

To jedná tahl na žebřiňáku nenovické bačmen z poliska na grunt fůru slámiska. Dyž jeden švorcové london zgóml, že z žebřiňáku zhučela semo tamo grča slámiska, smykoval za žebřiňákem a ládoval si je do pytloša. Bačmen to zmerčil, začl fachčít múru a chcel, aby mu london to slámisko navalil curyk. Ten se šprajcoval, a dyž vysondoval, že je to pasovka, hodil čučku k nebálu a ubóchl krojc. V tu ranu připlachtil poledňál a bačmenovi vyfókl šeko slámisko z žebřiňáka. Holt hamón se nekdy nerentuje.

Brněnské Ivanovice, slangově i v hantýrce Nenovice, starším názvem Nenavice či Nenabice, německy Nennowitz. Původně se (ve 12. století) jmenovaly Lvenovice a Velenovice, což znamená, že byly založeny nebo koupeny nějakým Lvem či Velenem. Tyto názvy byly časem zkomoleny na Nenovice.

Takto se jmenovaly až do 1793, kdy vydal významný kartograf František Josef Schwoy svoji Topografii Markrabství Moravského. Jenže i mistr tesař se někdy utne. A stalo se, že Schwoy omylem překřtil Nennowitz na Wewanovitz, moravsky Wewanovice. Jeho autorita byla však tak velká, že si nikdo nedovolil protestovat. A Wewanovice se postupem času změnil na Ivanovice.

O poledníčkovi

Polednici všichni známe, napsal o ní báseň Karel Jaromír Erben. Ale o tom, že má polednice synka, se moc nevypráví. Říkají mu poledníček a lze se s ním setkat na polích, když je velké horko. Vypadá jako malý chlapec s rohama. Když se roztancuje, vidíme jen rotující sloup prachu a listí, který se rychle točí jako kolotoč. A podle těch rohů mu říkají také rarášek.

To jednou vezl na voze ivanovický hospodář z pole domů fůru slámy. Když jeden chudý chalupník viděl, že z vozu občas spadne hromádka slámy, šel za žebříňákem a strkal si je do pytle. Hospodář to uviděl, rozzlobil se a chtěl, aby mu chalupník tu slámu vrátil. Ten protestoval, a když zjistil, že je to marné, pohlédl k nebesům a pokřížoval se. V tom přiletěl poledníček a hospodářovi vyfoukl všechnu slámu z žebříňáku. Holt lakota se někdy nevyplácí.

BYSTRC – BÁSTR

Hopsa, hopsa v Bástru

V jára 18 kol 66 doklapali vojeli z Prajska na placku vokolo Brniska. Prajzáci negómali moravské hantec a lonťáci zaséc tu jejich skopčáčtinu. A kvulivá temu se sfachčily storky k nekóření.

Jedno doklapal ke gruntu na kraju Bástru prajské vojcl s hajtró. Natrefil akorát na raskenku, bača gruntu s familgó byli nekde na polu. Prajzák si už natlókl do budky náký moravský hemzy a tak na raskenku zavařil: „Hopsa, hopsa!“

Oldmutra gómala, že má hópat nebo kolovat náké hopsák. A to teda néé, hókla si pod fifku a chcela mu vyklidit štreku. Prajzáka to vyštengrovalo a na raskenku řácky hókla:

„Hopsa, hopsa!“ Oldmutra lapla fedry, naštychovala curyk a začla hópat kozáčka a při tem chvílec hulákat a chvílec jódlivat. Vojcl na ňu čuměl jak pakin. Dyž se bábrla ucasnovala, vzal ju za haluzu a vodtahl ju k hajtrě. Tam našpónoval kolek k mordě tý hajtry a šplíchl:

„Hopsa, hopsa!“ Oldmutře se rožlo v bedně. Vojcl škemral vo trochec vovsa pro hajtru. Dotahla kýbl vovsa, hajtra se nafutrovala a byli v goldně všici.

Bystrc, německy Bysterz či Bisterz hovorově i v hantýrce Bástr, zaregistroval jsem i verzi Bask. V hovorové řeči není ustáleno, zda se jedná o ten Bystrc či o tu Bystrc. Ale vzhledem k tomu, že se tento název odvozuje od slova bystřec označujícího rychle tekoucí vodní proud, tak by to měl být rod mužský.

Hopsa, hopsa v Bystrci

V roce 1866 přitáhli vojáci z Pruska do okolí Brna. Prušáci neznali moravskou řeč a vesničané zase tu jejich němčinu. A proto se odehrály neuvěřitelné příhody.

Jednou přišel k hospodářství na kraji vesnice pruský voják s koněm. Našel tam akorát babičku, hospodář s rodinou byli někde na poli. Prušák si již natloukl do hlavy nějaká moravská slova a tak na bábu zavolal: „Hopsa, hopsa!“

Stařenka myslela, že má skákat nebo tancovat nějakou skočnou. A to tedy ne, řekla si pod nos a chtěla mu jít z cesty. Prušáka to pořádně naštvalo a pořádně zaječel: „Hopsa, hopsa!“

Stařenka dostala strach, vrátila se a začala tancovat kozáčka a přitom chvíli hulákat a chvíli zpívat. Voják na ni udiveně hleděl. Když se babka unavila, vzal ji za ruku a zavedl ke koni. Tam ukázal prstem k tlamě toho koně a řekl: „Hopsa, hopsa!“

Stařence se rozsvítilo v hlavě. Voják prosil o trochu ovsa pro koně. Přinesla kbelík ovsa, kůň se nažral a byli spokojeni všichni.

ČERNÁ POLE – BLEKFÍLD

Blekfíldské duchál

To, co vám teďka hóknu, se semlelo v járech, kdy v Blekfíldu nebyly ešče vyplácly žádný baráky. Všade byly enem poliska a lóky. Vo jedném plácku šly hlášky, že tam byl v altovéh járech krchov a že tam póštijó můru šelijací strašáci. Kvulivá temu tama rači v noci nikdo nesmykoval.

Jedno ale náké stolařské z Husek házel navrátila z fušky v Kénigu. Byla už rácká černota. Dyž valil vokolo toho strašidláckýho tuháč kempu, rázem vyhópl z hródy duchál. Měl ranu jak přerostlé bakelit'ák. Natahl k němu paprču a hókł: „Tebe teďka skásnu!“

A valil za stolařem. Ten kopl do vrtule a bičoval azimut Husky. Jódloval vo helfku, no pasovka. Duchál šel po něm jak hafan po flajšně. Ve finálce vyfluslé stolařské ustřelil kopyta.

Morgen valili répači v hróde na poliska, natrefili tam na ně a vodtahli ho na domášov. Dyž ho vycasnovali z mrákotína, furt cintal, že toho duchála merčí a ten že na ně furt vaří: „Tebe teďka skásnu.“

Borec se z toho lekanca už nezretýroval a asik za metr valil tlačit mraky. Vod toho járu tama už rači nesmykoval nikdo ani v poledně. Je krénový štengrovat duchále.

Černá Pole, v dnešní hantýrce Blekfeld. Což je zřejmě jediný anglicismus v názvech brněnských čtvrtí, a to je velmi zajímavé. Plotňáci jim však říkali Černý, takže si dávali scuka v Černých. Za císaře pána se ovšem říkalo Švarcfelt, což je zkomolené německé Schwarzerfeld = černé pole. Proč? Protože tam byla úrodná černozem.

Duch z Černých polí

To, co vám teď řeknu, se stalo v letech, kdy v Černých polích ještě nestály žádné domy. Všude byly jen pole a louky. O jednom místě se říkalo, že tam byl za starých časů hřbitov a že tam rádí všelijaká strašidla. A proto tudy raději nikdo nechodil.

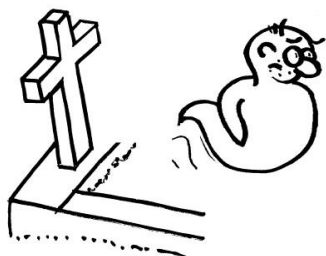
Jednou se ale nějaký truhlář z Husovic vracel z melouchu v Králově Poli. Byla již pořádná tma. Když šel okolo toho strašidelného hřbitova, vystoupil ze země duch. Vypadal jako velmi vysoký černoš. Napřáhl k němu ruku a zvolal: „Tebe si nyní vezmu!“

A spěchal za truhlářem. Ten se rozběhl a utíkal směrem k Husovicím. Křičel o pomoc, ale marně. Duch šel po něm jako pes po mase. Nakonec vyčerpaný truhlář omdlel.

Ráno šli rolníci na pole, našli ho tam a odnesli domů. Když ho probudili z mdlob, pořád tvrdil, že toho ducha vidí a ten že mu stále říká: „Tebe si nyní vezmu!“

Muž se z toho úleku už nevzpamatoval a asi za měsíc zemřel. Od toho roku tudy již nikdo nechodil ani v poledne. Není dobré provokovat duchy.

ČERNOVICE – ŠVARCKY

Duchál v kirchecu ve Švarckách

Na kirchecu ve Švarckách čuchalo diviznu vod spoda hafo gau-nerských, vodkráglovaných aji na šibenicu mázlých borců.

V oltových járech doklapal do klakecu u kirchny svatýho Toncka mladé jordánské kšeftsman. A že by se chcel převexlovat na křížovýho mnichála. Fýra klakecu povaril budku a že teda jo. Novodurové mnichál – další paprče do hokny. A vodlifroval ho do jezovitský bódy, aby mu do štrycle namlátili ty jejich fligny a narychtovali ho na křížovó šprycovačku, kerý se taky hóká křest.

No takové vál koštuje hafo lovů, a dyž žid'ál dostal cund, že do Brniska přihasí z Rósínova jeden kšeftsman, co mu visí těžký love, nahodil radovanec. Vyšmíroval tympl jeho kšeftu kdesik na Křence a kšeftsman mázl slibotechnu, že mu zétra šecky ty lováče dovalí. Druhé deň žid'ál vodklapal z klakeca na Křenku a už nikdá nehodil navrátila. Asi za tédeň natrefili na jeho tuhason štylko ve Švarckách.

A tak ho vodlifrovali do hródy za žížalama v kirchecu ve Švarckách. A dyž budete mět štígro (nebo taky pech, no jak kdo), můžete tam večír zgómnót zachmuřenýho vajsovýho duchála, keré bloncá po kirchecu a háže čekanku, kdy už mu ubóchnó tu křížovó šprycovačku.

Černovice, německy Czernovitz nebo Tschernovitz, v hantýrce Švarcky nebo také Švartec. Německy schwarz = černý, pravděpodobně to byla ves patřící panu Černému. Jiní však hovoří podobně jako v případě Černých Polí o černé zemi nebo dokonce o černých hejnech komárů. V minulosti zde bylo velké množství bažin a také okolní vsi nesou příznačné názvy Slatina a Komárov.

Duch na hřbitově v Černovicích

Na hřbitově v Černovicích byla pochována spousta gaunerů, zastřelených i oběšených.

Za starých časů přišel do kláštera při kostele svatého Antonína mladý židovský obchodník. A že by se chtěl stát katolickým mnichem. Představený kláštera se zamyslel a souhlasil. Nový mnich – další ruce na práci. A poslal jej do jezuitské školy, aby mu do hlavy natloukli jejich vědění a připravili ho na křesťanské polití vodou, kterému se také říká křest.

Ale taková věc stojí spoustu peněz, a když žid dostal zprávu, že do Brna přijede z Rousínova jeden obchodník, který mu dluží hodně peněz, zaradoval se. Našel místo jeho obchodování někde na Křenové ulici a obchodník mu slíbil, že mu zítra všechny peníze přinese. Druhý den odešel žid z kláštera a již se nikdy nevrátil. Asi za týden objevili jeho mrtvé tělo v Černovicích.

A tak ho pohřbili na hřbitově v Černovicích. A když budete mít štěstí (nebo také smůlu, no jak kdo), můžete tam večer spatřit zamračeného bílého ducha, který se prochází po hřbitově a čeká, než mu udělají ten slíbený křest.

HERŠPICE DOLNÍ – UNTRGERKY

Držkatá koc z vasrmléna

V Utrgerkách na Švarcavě ve vasrmléně lajbčila s fotrem fešná koc. No dyž vodmachlovala kušnu, tak každé borec rači valil pali, místo aby po ní házel mlsný čučku. Kočeně z toho po nekolika járech začlo jebat v budce. A začla chmuřit a skuhrat, že vo ňu borci nemajó interes.

A dyž tak jednú večír sicnila u Švarcavy, přichométl se k ní borec láčové pro aogle ve fešácký jágršolně. A druhé deň doklapal zaséc a třetí deň zaséc... No dycky, dyž už byla rácká černota. Špicově si s ňó pokecal a její kydy ho ani trochec neštengrovaly. Po metru jí nahodil vál, že by se s ňó klíd'ó píď'ó vogóloval. A že dyž s ním přetraverzuje přes brod Švarcavu, zgómne jeho bévák. Vasrovice pré je dneska málo a že von tama dycky doklape. No kocórovi se do vasrovice nechcelo. A dyž ju začl za klepeto casnovat ke Švarcavě a vona se při tem šprajcovala, vykókla mezi mračmenama plná moncna.

V tu ranu koc zgómila, že je to hastrmanské. Ubóchla kros na žebřík a hókla Velkýmu kilošovi somr vo helfku. Hastrmanský kalósky teda modlitební hantec moc neštengruje, ale tenkrát v Untrgerkách to zafachčilo. Hastrmanské hodil zpátečku a zdéchl se jak para nad kastrólem. Vod toho dňa koc vodpískala pasový žgryndy, borci to zapsali a nakonec se vogólovala s helfrem z jejich vasrmléna.

Heršpice, původně Heršice či dokonce Jeršice, německy Gerspitz. Z německého názvu je odvozeno pojmenování Gerky v hantýrce. Původně to byla ves pana Jereše nebo Hereše.

Dolní Heršpice, v hantýrce Untrgerky, ležely původně na břehu řeky Svatky. Musíme si uvědomit, že řeka před regulací vytvářela pod Brnem četné meandry a Svitava se do ní vlévala až u Rebešovic.

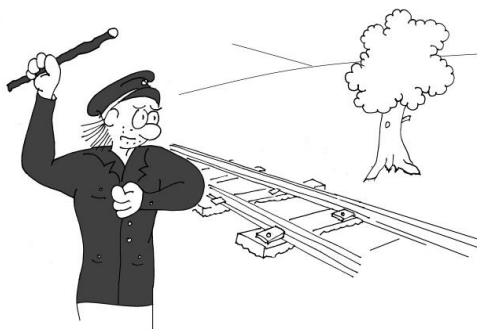
Hubaté děvče z vodního mlýna

V Dolních Heršpicích ve mlýně žila s otcem hezká dívka. Ale když otevřela hubu, každý nápadník raději zmizel, místo aby po ní házel zamilované pohledy. A dívce to po několika letech začalo lézt na mozek. Začala být smutná a naříkala, že o ni chlapci nemají zájem.

A když tak jednou seděla u Svatky, přistoupil k ní hezký mládenec v krásné myslivecké uniformě. A druhý den přišel zase, a třetí zase... Ale vždy, až bylo hodně tma. Hezky si s ní popovídal a její kecy ho ani trochu nedráždily. Po měsíci jí řekl, že by se s ní klidně oženil. A že když s ním přejde přes brod Svatku, uvidí jeho obydlí. Vody že je dnes málo a on tudy vždy přichází. Dívce se do vody nechtělo. A když ji začal za ruku táhnout ke Svatce, vykoukl mezi mraky měsíc v úplňku.

V tom okamžiku dívka viděla, že je to vodník. Pokřižovala se a poprosila Pánaboha o pomoc. Vodnické mládence modlitby moc nedráždí, ale tenkrát v Dolních Heršpicích to zafungovalo. Vodník se otočil a zmizel jako pára nad hrncem. Od toho dne přestala dívka s hloupýma řečma, chlapci si toho všimli a nakonec se vdala za pomocníka v jejich mlýně.

HERŠPICE HORNÍ – ÓBRGERKY

Švarcoví džeci z Óbrgerek

V Óbrgerkách přifařili v járu 18 kol 56 ke glajzový grundštrece z Brniska do Břeclavi krpátó štreku do Rosic. Vod teho járu měli v Óbrgerkách krpátó rolu. A tak nekerý babáči z Óbrgerek valily do Brniska na Zelnák cukem.

Oldmutry, kerý házely navrátila z Brniska, až dyž byla řácká černota, hlásily, že semo tamo zgómly flák štreky za glajzama štrádovat černýho džeka. Vařil na ně múru baldó v paprči, dyž traverzovaly přes glajze tam, kde nebyly šraňky. Byl to čahón volóplé ve viksový šolně s toprem na budce. Placama na ně aji zapiščel.

Šel hantec, že je to duchál jedného ajznboňáka, keré si nedával majzla při šibování a jeden vágl ho zramoval a druhé potym rozšmelcoval. A vod teho járu bubákuje na roli a placama de zmerčit aji na krchově u kirchny svatýho Klémy.

Vo švarcovým džekovi storčili aji krpátí pakátli, keří dycky na tajňačku valili na rolu šmírovat mašiny a vágle. Zmerčili ho dycky až za černoty a taky na ně vařil múru baldó v paprči. Pakátli z ně měli fedry. No kábři vopráskaní lajbkó měli v merku, že to só vexlaři, keří valijó na koncovku role přešaltovat vexle.

Heršpice, původně Heršice či dokonce Jeršice, německy pak Gerspitz. Z německého názvu je odvozeno pojmenování Gerky v hantýrce. Původně to byla ves pana Jereše nebo Hereše.

Horní Heršpice, v hantýrce Óbrgerky, leží mezi řekou Svatkou a železniční tratí z Břeclavi do Brna, ze které zde odbočovala trať na Rosice. Dnes se toto staré pojmenování moc neužívá. U hřbitova na Vídeňské ulici zaslechnete jen tu a tam pojmenování Heršpec.

Černí muži z Horních Heršpic

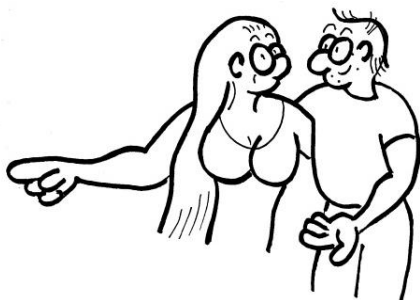
V Horních Heršpicích byla v roce 1856 napojena na železniční trať Brno – Břeclav odbočka na Rosice. Od toho roku měli v Horních Heršpicích malé nádraží. A tak některé heršpické ženy jezdily do Brna na Zelný trh vlakem.

Staré báby, které se vracely z Brna až za tmy, vyprávěly, že občas viděly v dáli za kolejema chodit černého muže, který jim hrozil klackem, když přecházely přes koleje tam, kde nebyly závory. Byl velmi vysoký, na sobě měl černé šaty a na hlavě klobouk. Někdy na ně i zapískal.

Vyprávělo se, že je to duch jednoho železničáře, kterého kvůli nepozornosti při posunu srazil vagon a následující ho rozdrtil. Od té doby straší na nádraží a občas se objeví také na hřbitově u kostela svatého Klementa Maria Hofbauera.

O černém muži si vyprávěli i kluci, kteří chodili na nádraží sledovat lokomotivy a vagóny. Objevoval se vždy po setmění a hrozil jim zdáli klackem. Kluci z něj měli respekt. Ale dospělí muži dobře věděli, že to jsou výhybkáři, kteří chodí na konec nádraží přehazovat výhybky.

HOLÁSKY – KALEC

Vo kolčící vasrhajfě

V oltových járech, kdy se hoknilo šest dnů v týdnu, vařili v Kalecu dycky v sobotu večír kolovačku. Dyž valila prvá kolovačka v lajně na plné céres, vtrukla do trsárny fronkovní hajfa s harizonama jak bystróška. Borci z ní měli augle pali z gajblů. Kolovala špicově a neuondala se při tem. Dyž raky vodbóchly novodurové deň, zdéchlá se jak pára nad kastrólem.

Za tédeň doklapala na candec zaséc. Dyž už scela sbalit kramle, jeden borec vodklapal do holpeca s ňó. No a už nigdá nenaštychoval curyk. Oldmutry v tym zavětřili ňáké echt čerchmantské vál a pro sichr pichly svém voplégrům do kapsířa vod kolovací šolny krpaté lupeň z černobýla ešče pošpricované svató vasrůvkó.

Fronk hajfa doklapala aji po třetí v lajně. Dyž už balila glajze, druhé borec že vodklape do holpeca s ňó. Vzala ho za paprču a vodšontali aus do černoty. Za čtvrt' hod'ky dovalil borec do-casnované vod fedrů curyk.

A hantýroval, že dyž v holpecu dosmykovali k rybálu, hókla mu koc, jaký má těžký štígro, že mu oldmutra šópla do kapsířa ten lupeň z černobýla. Ináč by valil s ňó do vasrůvkovýho kingálstva. Vod tý časůvky tutok vasrhajfu v Kalecu už nikdo nezmerčil.

Holáskám se říkalo v 17. století Halasska, později Holasek. V nížině mezi Rajhradem a Brnem leží (Velké) Holasice a Malé Holasice neboli Holásky. Lidové teorie o vzniku jména jsou dvě. Uvažuje se o tom, že tyto vesnice založil rod, který si říkal Holasici, anebo že byly postaveny na místech holých, tedy nezarostlých bujnou vegetací. V hantýrce říkáme Holáskám Holec nebo Kalec, neboť německy kahl = holý.

O tančící vodní víle

Za starých časů, kdy se pracovalo šest dní v týdnu, pořádali v Holáskách vždy v sobotu večer tancovačku. Když byla první tancovačka v plném proudu, vešla do tanečního sálu krásná dívka s vlasama rezavýma jako liška. Tancovala skvěle a neunavila se při tom. Když hodiny odbily půlnoc, zmizela jako pára nad hrncem.

Za týden přišla na tancovačku zase. Když už chtěla odejít, jeden mládenec ji doprovodil. Ale už se nikdy nevrátil. Babky v tom tušily nějakou velkou čertovinu a pro jistotu vložily svým potomkům do kapsy malý lístek z pelyňku černobýlu navíc pokropeného svěcenou vodou.

Krásná dívka přišla i potřetí. Když už byla na odchodu, další mládenec že půjde s ní. Vzala ho za ruku a odešli do tmy. Za čtvrt hodiny přispěchal mládenec třesoucí se strachem zpět.

A vyprávěl, že když spolu došli k rybníku, řekla mu dívka, jaké má velké štěstí, že mu babička dala do kapsy ten lístek černobýlu. Jinak by odešel s ní do vodního království. Od té doby tuto vodní vílu v Holáskách nikdo neviděl.

HUSOVICE – GANZÁL

Duchál vod ganzálskýho splavu

V oltových járech byl u ganzálskýho splavu vypláclé jařinama rozhašené vopuštěné barcl. Šel hantec, že tam bubákuje, a tak se tam nikemu nechcelo kempovat. No jedna koc měla krén starýho, a tak jedná vzala vod ně se šropama kramle a nasomrovala se tam. Jakásik utrěchová baba, co měla v Ganzkách krpaté kořenářské kvelb, jí mázla radílka, aby si šici pískli vokolo krkovicě špagyš s krpato krojcnó. A šecker bude v ókeju.

A bylo. Akorát dyž fest regnilo a rumplovaly řachy z nebála, doklupal do toho barclu veliké mlžné čokl s vajsovým krupónem. Néračí hodil sicnu ke šporheltu. Dyž régna zahlásila finýto, vodklupal zaséc pali. Ševelilo se, že je to duchál nákýho kalóska, keré dysik zagreboval pod vasrovicó ganzálskýho splavu. Móňá se po břehálech Špindy, nebubákuje a lidi nechává v klidesu. No dyž už má za régny tý vasrovicé navalený nad dóznu, vodsmýkuje se zašit nekam, kde je teplotechna.

Koc se šropama v tym barclu vegetila v pohodě nekolik metrů. Potym hodila navrátila ke starýmu. Jedubaba prolátla, že jedná doklupal za tó koc a somroval, esi by k němu nenaštychovala curyk. Už s ním casnovala tóha po špicový chálce a po šmajchlu.

Husovice, německy Hussowitz či Huswicz, hovorově a také v hantýrce Husky, poněmčele Ganzál, Gantec či Ganzky. To je odvozeno od německého die Ganze = husa. Pravděpodobně se jednalo o vesnici patřící panu Husovi.

Duch od husovického jezu

Za starých časů se u husovického jezu nacházel lety zchátralý opuštěný dům. Říkalo se, že tam straší, a tak tam nikdo nechtěl žít. Ale jedna žena měla zlého muže, a tak od něj jednoho dne i s dětmi utekla a usadila se tam. Nějaká baba lékárnice, která měla v Husovicích malý bylinkářský obchůdek, jí poradila, aby si všichni dali okolo krku provázek s malým křížkem. A že vše bude v pořádku.

A bylo. Jen když dlouho přšelo a z nebes třískaly blesky, přišel do toho domu velký průsvitný pes s bílou srstí. Nejraději si sedl ke sporáku. Když déšť skončil, odešel zase pryč. Říkalo se, že je to duch nějakého chlapce, který kdysi zemřel pod vodou husovického jezu. Potuluje se po březích Svitavy, nestraší a lidi nechává na pokoji. Ale když už má za deště vody až nad hlavu, odejde se schovat někam, kde je teplo.

Žena s dětma v tom domku přebývala několik měsíců. Pak se vrátila k manželovi. Bába lékárnice prozradila, že jednou za ní přišel a prosil, jestli by se nevrátila zpět. Už s ním cloumala touha po dobrém jídle a mazlení se.

CHRLICE – KYRLIČKY

Šneky vod vasrmana

Vo hastrmanských de hantec, že kroměvá aufpasování fišlí a vechtrování v rybálech kôrijó spichnót špicový šnekále. Tutok prťáckó hoknu valijó enem dyž šajní moncna. Nesicnijó nekde v cimře na prťáckym štokrleti, ale na vrbisku. Ščekny hókajó, že šneky spichlý vasrmanem vydržijó sedumkrát tak dlóho jak šneky vod prťáka.

To jedná večír štychoval vod rybála Splavisko curyk na domášov náké fišlař z Krliček. A dyž hodil těžké kéchanec, vasrman, keré na vrbisku pichal šneky, lapl těžké lekanec a bral to frošem do vasrovice. Na vrbisku zvostala jedna peda. Fišlař pedu sbalil a u prťáka ve Štatlu si k ní nechal upichnót druhó. Vod tý časůvky majcoval fišle rači v Kaleckých rybálech. Měl fedry, že mu tu čórku dá vasrman sežrat. V novodurových šnekách se mu rajzovalo špicově. No peda vod prťáka se vyšmatlala rychléš než peda vasrmanská, a tak si musel nekolikrát nechat upichnót od prťáka novodurovó pedu, než je vobě vypral do šmelcu.

Chrlice, slangově Chrlky, žertovně Chrchlice, starší německý název Kirlitz, později Chirlitz, v hantýrce Kirličky, Krličky či Krlec. První teorie o původu říká, že to byla původně vesnice nějakého Chrlíka nebo patřila rodu, který si říkal Chrlici.

Druhá odvozuje tento název od staršího slova chrlet, které znamená mimo jiné vytékat či valit se. Okolo Chrlic totiž původně teklo jedno z ramen řeky Svitavy, které se vlévalo do Svratky až u Rebešovic. Jeho pozůstatkem jsou dnešní chrlické rybníky zvané Splaviska. Při větším stavu vody Svitava vychrlila spousty vody na louky a pastviny mezi Chrlicemi, Modřicemi a Rebešovicemi, kde vznikalo dočasné jezero.

Boty od vodníka

O vodnících se říká, že kromě opatrování ryb a hlídání rybníka umí také ušít skvělé boty. Tuto ševcovinu dělají jen za měsíčního svitu. Nesedí někde v místnosti na ševcovské stoličce, ale na vrbě. Drbny říkají, že boty ušité vodníkem vydrží nejméně sedmkrát déle než boty od ševce.

To se jednou večer vracel od rybníka Splavisko domů nějaký rybář z Chrlic. Když silně kýchnul, vodník, který na vrbě šil boty, se pořádně vylekal a skočil žabím skokem do vody. Na vrbě zůstala jedna bota. Rybář si ji vzal a u ševce v Brně si k ní nechal ušít druhou. Od té doby lovil ryby raději v Holáseckých rybnících. Báł se, že se mu za tu krádež vodník pomstí. V nových botách se mu chodilo skvěle. Jen bota od ševce se vyšmajdala rychleji než bota hastrmanská a tak si musel nechat několikrát ušít od ševce novou botu, než je obě hodil do odpadu.

IVANOVICE – VÉVANOVICE

Ježimutra vod Baby

Dyž ňákýmu brdku pérujój Baba, je to tak věčínó kvulivá bosorbabám. A kolem Vévanovic só takový brdky tři. Krpatá Baba, Hrubá Baba a Hexnštajn – Skala bosorbab. De hantec, že na tytok šutráky lícó každé metr, dyž je moncna plná, na metliskách tytok bosorbaby a fachčijó tam svý čurymury fligny.

V koplínu pod Hrubó Babó vegetila ježimutra a měla tadyk krpaté kořenářské kvelb. Nebyla to ňáká krén gapa, ale aji tak vévanovický baby vo ní hatýrovaly šelijaký šmé kydy. Že za plný moncny valí luftem na Hexenštajn a za prázdny moncny hrne na Hrubý Babě jungšálkám do makovic ty její fligny.

Dyž se na nekeró ukdákanó bábu nakrkla, bafla do paprče portviš a casnovala mu se štětinama. A tu babu kudlily harizony. Dyž se na nekeró nakrkla fest, podusila jejich kravky nebo přče, aby hrnulý enem trochec milchny. No věčínó stačilo hodit soráč a zaséc bylo šecko v ókeju.

Dyž za ňó doklapala jungšálka, že nemá špicové ciferník a kvulivá temu na ňu nevrkajó borci, ukvrđlala krautecové dryják, keré jí trochec splašil hormon. A vodlifrovala ju na plac ve valdně, kde Vévanovické potok hrne z hródy. Aby si tam tó vasrovicó vošplóchla celý holý štylko, aby byla fešněší. Dneska z tama kvůlivá suchardě skorem žádná vasrovica nevalí. Je to špaténka, ináč by nemusely kočeny z Vévanovic rozfreat hafo lováčů za šminky a šelijaký patlanice na fasádu.

Ivanovice, městská část ležící na severozápadě města za Řečkovicemi. Dříve se jmenovaly Evanovice či Vejvanovice. Němec-ky Wewanowicz či Eiwanowitz, odborníci tvrdí, že to byla původně ves Evanova. Slangově i v hantýrce se Ivanovicím říká Vévánovice, někdy též Vévanky.

Čarodějnice od Baby

Když se nějakému kopci říká Baba, tak to zpravidla souvisí s čarodějnicemi. A v okolí Ivanovic jsou taková místa tři. Malá Baba, Velká Baba a Hexenstein – Babí lom. Říká se, že se na tyto kameny slétají každý měsíc, když je luna v úplňku, na košťatech tyto čarodějnice a čarují tam.

V chaloupce pod Velkou Babou žila čarodějnice a měla tu malý kořenářský obchůdek. Nebyla to žádná zlá babizna, ale i tak ivanovické ženské o ní říkaly různé nepěkné věci. Že za úplňku lítá na Babí lom a za novu učí na Velké Babě mladé dívky ty její metody.

Pokud se na nějakou užvaněnou ženskou nazlobila, vzala do ruky smeták a tahala mu za chlupy. A tu ženu tahaly vlasy. Když se na některou nazlobila hodně, přinutila jejich krávy nebo kozy, aby dojily jen málo mléka. Ale většinou stačilo omluvit se a zase bylo vše v pořádku.

Když za ní přišla mladá dívka, že nemá krásný obličej a že ji kvůli tomu nesvádí chlapci, umíchala bylinný lektvar, který jí trochu povzbudil hormony. A poslala ji na místo v lese, kde Ivanovický potok vytéká ze země. Aby si tam tou vodou omyla celé nahé tělo, aby byla hezčí. Dneska tam kvůli suchu téměř žádná voda neteče. Je to škoda, jinak by nemusela ivanovická děvčata rozházet tolik peněz za líčidla a všelijaké mastičky na pleť.

JEHNICE – BRAUEC

Švarcové džek

V gajblu Poncly mezi Kénigem a Lelekovicama se placatíval švarcové řízek. Bloncal enem vokolo vasrovice, z kerý snád' sosal silu. Zabrósil semo tamo taky do zmole Brauecký lenorky. Byl to čahón volóplé ve viksový šolně s toprem na budce. Měl echtovní skobu a augle černý jak kólka.

Tentok švarcové řízek stepoval dycky večír nekde v šóši u štreky a dyž valila kolem náká vyhukaná baba, vylópl se z tama a valil za nó. Dyž natahla kvalt, natahl ho taky, dyž stróhla kvalt, stróhl ho taky, dyž zahaltovala, hodil stopku taky. Nekdy babám helflo ubóchnót kros a hodil páru, indy stačilo nahodit azimut od vasrovice do hanku. No takových štek bylo v gajblu Poncy a v Brauecký zmole enem hlt.

Jedno sem přihasila jakásik frajla ze Štatlu cukem a ze stopky na Oltový tigálský štrece valila vokolo lenorky horajn k Brauecu. Štykl štreky za rybálem se k ní přišmrdočil švarcové řízek a šontal za nó až k prvém koplínũm lontu. Potym vodmázl pali. Šel hantec, že je to duchál jedného krejčířa z Kénigu, keré si na baumálu u Ponči hodil mašlu. A vyfasoval za to flastr. Musí šontat vokolo vasrovice a póštět múru na baby a kindošé.

Jehnice založil či koupil muž jménem Jehňa, byla to ves lidí Jehňových. Historické názvy jsou Jechnez, později Jehnicz a Jehnice. Lidová tvořivost hovoří o souvislosti s jehnědy, jednalo by se tedy o zkrácené Jehnědice. Jehnice bývaly vyhlášeny svým pivem a byly často cílem brněnských výletníků, kteří končili v místní pivovarské restauraci. V hantýrce se Jehnicím říká Brauec, neboť německy brauen znamená vařit pivo.

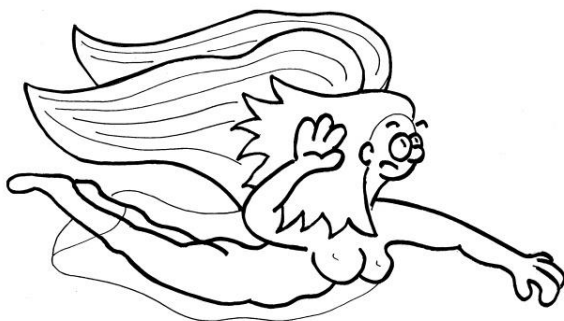
Černý muž

V údolí Ponávky mezi Královým polem a Lelekovicema se objevoval černý muž. Chodil pouze okolo vody, ze které pravděpodobně čerpal sílu. Občas zašel i do údolí Jehnického potoka. Byl velmi vysoký a oblečený v černých šatech s kloboukem na hlavě. Měl velký nos a oči černé jako uhlí.

Tento černý muž postával vždy večer někde v křoví u cesty, a když zrovna kolem šla nějaká ustrašená žena, vystoupil odsud a šel za ní. Když dotyčná zrychlila, zrychlil též, když snížila rychlost, snížil ji též, když zastavila, zastavil též. Někdy ženám pomohlo pokřižovat se a zmizel, jindy stačilo odbočit na cestu vedoucí od vody do kopce, jenže takových cest bylo v údolí Ponávky a Jehnického potoka málo.

Jednou sem přijela nějaká dáma z Brna vlakem a ze zastávky na Staré Tišnovce šla okolo potoka nahoru do Jehnic. Kousek za rybníkem se k ní přidal černý muž a šel za ní šouravým krokem až prvním domkům vesnice. Pak zmizel. Vyprávělo se, že je to duch jednoho krejčího z Králova Pole, který se na stromě u potoka Ponávky oběsil. A za trest tu musí obcházet okolo vody a děsit ženské a děcka.

JULIÁNOV – JULEC

Vo múře z Julca

V oltových járech šel hantec, že múró se může stat jungšálka, kerá nososala milchnu vod mutry, ale milchnu vod přče z flaše. Taková koc nevaří chabrusový války, špicově hokní a hned tak ju neco nezhuntuje. Věčinó ani negóme, že v noci múrčí, teda čóruje silu iným borcům a borkám. Její štylko háže leháro v betli, no duchál mózuje, z keho by vytahl aspoň trochec sily. S borcama ve sňu aji šuká. Nekerém borcům se šukačka s múró echt zamlóvá, akorát só z teho morgen fest uondaní a ucasnovaní.

To měla Julča z Julca asi tak dvě pětky jářů na tachálu, dyž její fotr naverboval novodurový dýnstmédle. Vod tý časůvky začla klempírovat a byla furt vyščavená. Hlásila, že dyž raky vodbóchajó novodurové deň, jak dyby jí hópl náké kvicht na hercnu a bauchec. Oldmutra jí šplíchla, že to bude múra a že na ňu má hóknot, ať si morgen doklape pro gyňál. A Julča jí to teda hókla. Mórgen doklapala fešná koc, a že si de pro ten gyňál. Julča lapla do paprče baldovicu a vyprala ju aus. A fotr mázl tý koc padáka. Vod teho dňa Julča hnípala špicově a nebyla uondaná. No baldu si u betle pro zichr nechala.

Juliánov, hovorově i v hantýrce Julec, německy Julienfeld, což znamená Juliino pole. Byl založen v roce 1789 zábrdovickými premonstráty už jako Julienhóf, tedy Juliin dvůr, a ona Julie byla dcerou otce budovatele.

V lidové tradici panovala představa, že nás může v noci navštívit démonická bytost zvaná múra, která nám v noci sedne na hrudník, vysává nám vitalitu nebo díky ní máme strašidelné sny, takzvané noční múry. Je příbuzná s upírem.

O múře z Juliánova

Za starých časů se říkávalo, že múrou se může stát pubertální dívka, která nesála mateřské mléko, ale kozí mléko z láhve. Takové děvče nebývá nemocné, dobře pracuje a hned tak ji něco nesloží. Většinou ani neví, že v noci „múruje“, tedy krade vitalitu jiným mužům a ženám. Její tělo leží v posteli, ale duše hledá, z koho by vysála alespoň trochu vitality. S muži ve snu i souloží. Některým mužům se sex s múrou líbí, akorát jsou z toho ráno velmi utahaní.

To měla Julie z Juliánova asi dvacet let, když její otec nasmuloval nové služebné. Od té doby začala postonávat a byla stále unavená. Říkala, že když hodiny odbijí nový den, jako by jí spadlo nějaké závaží na srdce a břicho. Babička jí řekla, že to bude múra a že jí má říct, ať si ráno přijde pro chleba. Ráno přišla hezká dívka, a že si jde pro ten chleba. Julie vzala do ruky klacek a vypráskala ji ven. A otec ji vyhodil (ze služby). Od toho dne Julie spala dobře a nebyla unavená. Ale klacek si u postele pro jistotu nechala.

JUNDROV – JOBSKO

Jak v Jobsku kochčili kafisko

V járu 17 kol 68 doklapali vojeli z Prajska na placku vokolo Brniska a nekeří se nasáčkovali taky do Jobska. Tetka Kača před nákéma járama hoknila štumédló u jedného ingósta z Rajchu a gómala teda skopčácké hantec. A tak s Prajzákama uvařila kamarádčoft.

Dyž Prajzáci do Jobska doklapali, dotahli sebó provijant, ale taky pytloše s nerozšmeltovaným kafiskem. Dyž Kača zgómila kafový bobyše, hodila tázanec, co že je to za flignu. Dyž jí vojeli nahóslovali, vo co valí, vysomrovala vod nich hrst' tych bobyšů.

Doklapala s nima na domášov a hnedka jich trochec flákla do kastrůlku a nechala hoďku bublat. Potem chrstla hnědó vasrovicu na hnojisko a vokoštovala ty bobyše. Byly jak štolverk. Nechala je teda bublat ešče hoďku a dyž byly furt jak štolverk, vykyblovala je na hnojisko taky. Kastról s bobyšama vodlifrovala do barclu vedle. Sósedka vygómala, že dyž ty bobyše nevyměkly ve vasrovici, tak prubne sádlisko. Dynstovala je na sádlisku, ale furt byly jak štolverk.

Morgen hodili vojeli Kači dotazník, jak jí šmakovalo kafisko. Dyž jim šplíchlá, že bobyše byly furt jak štolverk a že je vyprala na hnojisko, chlámali se s klepetama nahozenýma na vaně. Teprvá potym mázli Kači noty, jak ukochčit kafisko.

Jundrov, německy Jundrof, původně Jungendorf, tedy mladá ves. Byla postavena na místě vypálené staré vsi Sulostovic. Asi z neznalosti byl název Jungendorf pozměněn na Judendorf, což znamená Židovská vesnice. Od toho se odvíjí i název Jobsko. Job byl jeden ze starozákonních Židů. Je po něm pojmenována též Jobova zvěst neboli jobovka, což je velmi špatná zpráva.

Jak v Jundrově vařili kafe

V roce 1768 přitáhli vojáci z Pruska do okolí Brna a někteří se usadili také v Jundrově. Teta Kateřina před několika lety pracovala jako služka u jednoho úředníka v Rakousku a tedy uměla německy. A tak se s Prušákama skamarádila.

Když Prušáci přišli do Jundrova, přivezli s sebou zásoby jídla a také pytle s nemletou kávou. Když Kateřina uviděla kávová zrna, ptala se, co je to za novotu. Když jí vojáci vysvětlili, o co jde, vyškemrala od nich hrst těch zrn.

Přišla s nima domů a hned jich trochu dala do kastrolu a nechala hodinu vařit. Pak vylila hnědou vodu na hnůj a ochutnala ta zrna. Byly velmi tvrdé. Nechala je tedy ještě hodinu vařit, a když byly stále velmi tvrdé, vysypala je na hnůj také. Hrnc se zrnama odnesla do domu vedle. Sousedka usoudila, že když ta zrna nezměkla ve vodě, tak zkusí sádlo. Smažila je na sádle, ale pořád byly tvrdé.

Ráno se ptali vojáci Kateřiny, jak jí chutnala káva. Když jim řekla, že zrna byly pořád tvrdé a že je vyhodila na hnůj, smáli se, až se za břicho popadali. Teprve pak dali Kateřině návod, jak se vaří káva.

KNÍNIČKY – KYNIČKY

Vasrhajfy lichtnařky z Kyniček

Jeden stréc z oltovéch Kyniček valil po hokně k felčarovi do Bástru. Dyž házel navrátila, byl už večír. Moncna nešajnila a byla rácká černota. Klapal po štrece azimut Betlém a jak se štreka přifařila ke Švarcavě, šontal už fest pomaly a dával bacha, aby nezapackoval. No aji tak sebó párkrát flákl na grymllovó štreku. Naráz mu vyhóplo v budce, že ve Švarcavě vegetijó lichtnový hajfy a že by mu teda mohly helfnót a na štreku trohec zašajnit. A tak hodil stopku a hókł na plné kýbl: „Poslóchéte lichtnařky, hodte mně šajnu na štreku!“

Chvilec byl klides, no potym se ze Švarcavy vysókalo nekolik lichtnařek a pila ke strécovi. A šajnily špicově, stréc natahl krok a valil azimut Kyničky. Dyž dovalil skorem ke kýničský šulně, lichtnařky se zdýchly curyk do Švarcavy. Stréc překlupal most a za chvilec zahaltoval na domašově.

Tetka na ně vrzla voko a mázla na ciferník rohlík. „To máš teda echt gramlavý olšovky, hod’ čuz do špiglu, jak sis zrychtoval fasádu.“ No stréc neprolátl, že zapackoval a hodil hubu. Zavařil enem: „Nésu přeci žádné gramloň, hókł sem na lichtnařky, aby mě hodily šajnu na štreku a vony mě místo teho zpeckovaly,“ a zdekoval se rači do betle.

Kníničky, německy nejprve Klein Künitz, později Klain Kinitz. Malé proto, aby se odlišily od nedalekých větších Moravských a Německých (Veverských) Knínic. Hovorově i v hantýrce Ky- ničky. Nejstarší název je Malé Knehyničky, což znamenalo ves patřící kněžyni neboli kníni. To je kněžna či abatyše kláštera. Všechny troje Knínice totiž patřily až do 18. století cistercián- skému klášteru Porta coeli v Předkláštěří u Tišnova.

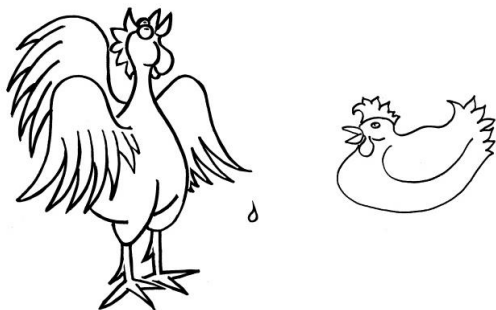
Světélkující vodní víly z Kníniček

Jeden strýc ze starých Kníniček spěchal po práci k lékaři do Bystřce. Když se vracel, byl už večer. Měsíc nesvítil a byla pořádná tma. Šel po silnici směrem Veverská Bítýška a když se cesta přiblížila ke Svatce, šel již velmi pomalu a dával pozor, aby nezakopl. Ale přesto sebou několikrát praštil na kamenitou cestu. Najednou si vzpomněl, že ve Svatce žijí světélkující vodní víly a že by mu tedy mohly pomoci a na cestu trochu posvítit. A tak se zastavil a hlasitě zavolal: „Po- slouchejte svítilky, posviťte mně na cestu!“

Chvilí byl klid, ale pak ze Svatky vylezlo několik svítilek a rychle ke strýcovi. Svítily skvěle, strýc prodloužil krok a pospíchal směrem Kníničky. Když přišel téměř ke kníničské škole, svítilky zmizely zpět do Svatky. Strýc přešel most a za chvíli zastavil doma.

Tetka se na něj podívala a usmála se. „To máš tedy velice nešikovné nohy, podívej se do zrcadla, jak sis poranil obli- čej.“ Ale strýc nepřiznal, že zakopl a spadl. Prohlásil jen: „Nejsem přece žádný nešika, zavolal jsem svítilky, aby mně posvítily na cestu a ony mne místo toho zmlátily,“ a zmizel raději do postele.

KOHOUTOVICE – KIKEC

Proč se hóká Kohótky

Dyž v altových járech hrnuli švéd'álský vojclí valdnama vokolo Brniska, čórovali chálku, šelijaký cajky aji kocóry. Koplíny z kotovic (to só tihle z hlíny) věčínó rozvalili a ty holcnový zfafjrovali. Valdny vokolo Brniska byly řácký a dyž se Šved'áli nachométlí u Kohótek, nezgómlí je a sceli klapat pali. No v tu ranu začúli zajódlóvat kokrháča. Hodili stopku, potym votočku a valíli azimut kokrháč. Lont vyčórovali, zfafjrovali a hafo borců valílo tlačít mraky. Nikdo negóme, jak temu lontu hókali před tym. No vod tych jářů mu hókajó Kohótky a teho kokrháča majó aji na erbisku.

Blaža

Na hanku mezi Kohótkama a Šrajbecem špicově valil k nebálu hvozď řácký hustoty. A v něm byl enem krpaté plac bez baumálů. Na tentok tympl dysik zakufrovala jakásik Blaža, kerá nehanťyřovala a fest si sicnila na ovarech. Tam zgómila lichtnovó Paňuldu Marunu s kindošem, kerá mázla baldnó do hródy a v tu ranu crčela z hródy vasrovica. A šplíchla: „Sosni si vasrovica Blažko, sosni.“ Blaža zalíla vohryzek a hnedka začla řácky čút lopóchama a asi tak za tédeň aji hantýřovat. Novodurový studánce vod tech jářů hókajó Blažčina.

Kohoutovice, německy původně Kochutowicz, později Kohoutowitz, hovorově Kohótky. Název se odvozuje od příjmení Kohut či Kochut. V hantýrce jsem se setkal s názvem Kikec, s poloněmeckými variantami Kokrsdorf, Kykyrýksdorf a Kikidorf, což je kohoutí vesnice, i s variantami zcela německými Kikihóf neboli kohoutí dvůr a Hahnberk = kohoutí kopec.

Proč se říká Kohoutovice

Když za starých časů postupovali švédští vojáci okolo Brna, kradli jídlo, nejrůznější věci i mladé ženy. Domy z vepřovic (to jsou cihly z hlíny) většinou pobourali, ty dřevěné zapálili. Lesy okolo Brna byly hluboké, a když se Švédi přiblížili ke Kohoutovicím, nespatřili je a chtěli odejít. Ale v tom zaslechli zakokrhání kohouta. Zastavili, pak se otočili a spěchali směrem ke kohoutovi. Vesnici vykradli, zapálili a spousta mužů tam zemřela. Nikdo neví, jak se vesnici říkalo před tím. Ale od toho roku jí říkají Kohoutovice a toho kohouta mají i na erbů.

Blaženka

Na kopci mezi Kohoutovicema a Pisárkama rostl hluboký les. A v něm byla jen malá paseka bez stromů. Na toto místo kdysi zabloudila nějaká Blaženka, která nemluvila a velmi špatně slyšela. Tam spatřila zářící Pannu Marii s děťátkem, která udeřila holí do země a v tom vyrazila ze země voda. A řekla: „Napij se vody Blaženko, napij.“ Blaženka se napila a hned začala pořádně slyšet a asi za týden i mluvit. Nové studánce říkají od té doby Blaženčina.

KOMÁROV – KOMEČ

Hastrmanské z Komeca

V lontech, v keréch hrnula lena nebo tam byly rybále, vegetil dycky ňáké hastrmanské. A tak temu bylo aji v Komecu. Jedno večír tam vobecní hémon na šomtu natrefil na jakýhosik vome-táka, keré po něm chcel voplodnit kóřku. Ale místo echt špinky měl v čuni válec z orobinca. Dyž na ně hémon hodil hrubó čuč-ku, zgóml, že za nim zvostávajó chléstance vasrovíce. Čapl takový fedry, že pila svingoval pali. Kóřku z orobinca mu nevo-plodnil.

Vod teho dňa měl ve sňu chmurky a cosik ho furt tahlo ke Švarcavě. Asik ho tam lanařil najedované hastrmanské. Hémon byl z teho tak na haluzi, že uvrkal fýru lontu, aby mu vysadil kopny z háčka. Potym sbalil kramle z Komeca a hodil kotvu u synátora v Hlině u Vanglu. Tentok lont je vypláclé na hanku, nevalí tama ani krpatá lenorka a ani tam neubóchli lóžu pro faj-ce. Teprvá tam měl ve finálce vod hastrmanskýho lanaření klides.

Komárov, v hantýrce Komec, německy Kumrowitz nebo také Gumrawitz. Název se zpravidla odvozuje od hmyzu komárovi-tého, kterého bývala v této oblasti Brna hojnost.

Ve 13. století se Komárov jmenoval podle lužních lesů v okolí Luh. Jiní tvrdí, že to bylo podle moravského markraběte Luha. Teprve v 15. století se objevilo německé označení Kumrovitz (že by chudá vesnice, německy der Kummer = bída, nouze) a moravské Komárovice, ze kterého později odvodil Komárov.

A aby toho nebylo dosti, existuje též názor, že comar je staré keltské pojmenování soutoku vodních toků. Původně se totiž jedno rameno Svitavy vlévalo do Svratky už v Komárově a druhé až u Rebešovic.

Hastrman z Komárova

Ve vesnicích, přes které tekla řeka nebo tam byl rybník, žil vždy nějaký vodník. Tak tomu bylo i v Komárově. Jednou večer tam obecní strážník na obchůzce narazil na nějakého obejdu, který po něm chtěl zapálit cigaretu. Ale místo skutečné cigarety měl v puse cigáru z orobince. Když si jej strážník pořádně prohlédl, spatřil, že za ním zůstávají kaluže vody. Dostal takový strach, že rychle utíkal pryč. Doutník z rákosu mu nezapálil.

Od toho dne měl nepříjemné sny a cosi ho pořád táhlo ke Svratce. Asi ho tam lákal naštvaný vodník. Strážník byl z toho tak vyjevený, že uprosil starostu, aby jej propustil ze služby. Pak odešel z Komárova a zakotvil u syna v Hlíně u Ivančic. Tato vesnice leží na kopci, neteče tudy ani potůček a ani tam nevybudovali hasičskou nádrž. Teprve tam měl od vodníkovy lákání pokoj.

KOMÍN – RAUCHEC

Hastrmanské vod Hojberka

Dycky ráno valily skrzevá Rauchec vokolo Švarcavy baby z Bástru do Štatu na Zelné rynek. Se zeleniskem, vorglama, hrnkama a takovéma podobnéma cajkama. Až všeccko střelily, valily curyk. A na tytok baby s prázdno krosno čekal hastrmanské vod Hojberka. Nechcel je stahnót pod vasrůvku. Bavil se tym, že se nechal v tý krosně vláčet. Věčinó jim do ně tajduf hópl. A baby gómaly, jak už só fest zmordovaný, dyž má krosna takové kvicht. A hastrmanské se nechal vodlifrovat až skorem k Bástru. Potem vyhópl z krosny a žbluňkl do Švarcavy. Nekdy aji s lohecem hodil děkovanec.

Baby z ně měly fedry, ale negómaly, jak z teho vypochoovat. Až jedna to vyšpekulovala. A dyž ju jedno hastrmnské haltoval a chcel se nasomrovat do krosny, tak ona, že to teda né. Vytahla z kapsíra posvěcené růženec. A esi to pré nezabalí, flákne mu ten růženec na krkovicu. Hastrmanský si ze svatých cajků věčinó nedělajó pupínky. No tehdá v Rauchecu to zafachčilo. A vod tych jářů měly baby z Bástru vod ně klides.

Komín, původně Comyn, německy Kchomein. Někteří říkají, že je to ves Komova či Komoňova, další tvrdí, že kom byl častým názvem pro kopec či horu, jiní odvozují tento název z latinského coma = vlasy, srst. Údajně se tím myslí, že Komín leží mezi osrstěnými tedy zalesněnými kopci. V hantýrce jsem zaregistroval pojmenování Róra, což je trouba i komín, Fajrlont neboli „dýmající“ vesnice a také Rauchec, což je odvozeno od německého rauchen = kouřit. V Bystřici říkají Komínu Komec, přestože v hantýrce je tento výraz určen pro Komárov.

Hojberk zmíněný v pověsti byl později překřtěn na Hóšperk a dnes je to Ruský vrch.

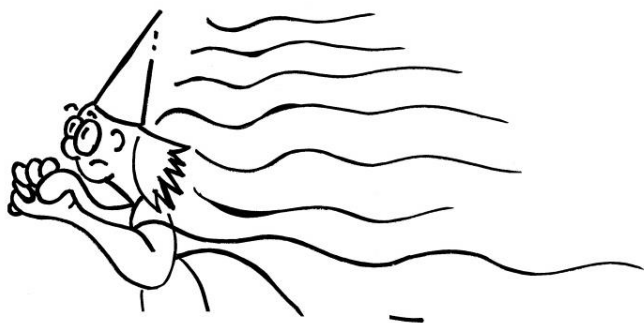

Vodník od Senného vršku

Vždy ráno spěchaly přes Komín okolo Svratky ženské z Bystřice do Brna na Zelný trh. Se zeleninou, ořechama a podobným zbožím. Když vše prodaly, vracely se zpět. Na tyto ženské s prázdnou nůšičkou čekal vodník od Senného (dnes Ruského) vršku. Nechtěl je utopit. Baval se tím, že se nechal v té nůšičce nosit. Většinou jim do ní tajně skočil. A ženské myslely, že jsou již hodně unavené, když je nůšička tak těžká. A vodník se nechal odnést téměř až k Bystřici. Pak vyskočil z nůšičky a skočil do Svratky. Někdy i se smíchem poděkoval.

Ženské z něj měly strach, ale nevěděly, jak to skončit. Až jedna to vymyslela. A když ji jednou vodník zastavil a chtěl vlézt do nůšičky, tak ona, že to tedy ne. Vytáhla z kapsy posvěcený růženec. A jestli prý toho nenechá, narazí mu ten růženec na krk. Vodníci s posvěcenými věcmi zpravidla nemají problémy. Ale tenkrát v Komíně to zafungovalo. A od té doby měly ženské z Bystřice od něj pokoj.

KRÁLOVO POLE – KÉNIG

Vo bílý hajfě z Kartóz

V kartuziánský kirchně svatý Trojky na Božetěšce v Kénigu je na vandně vylepená bildna Mutry Malýho kiloša. Každé deň, dycky hodřku před půlnocó, se z kamasi z eklu kirchny vylópne bílá hajfa, hodí klekanec před tutok bildnu a vaří modlitbové hantec.

Má chmurkové ciferník, placama se jí fest rozklepó pastelky a přitem bulí na plné vál. Dyž kirchnové klingoš vodbóchá novodurové deň, vodlepí se z fusbódnny a pomaly vodšontá kamsik do eklu kirchny. Tadyk nahodí zmizíka a v kirchně zaséc bačuje tichonov.

Je to duchál mutry, kerá bečí jak puklá ryna kvůlivá svýmu jedinému šropálovi, kerýho vodkráglovali Švedřáli v třípětkový mixně. To bylo tehdá, dyž gencl Torstec lágroval pod Brniskem. Jeho vojclí při tem zmákli aji rabuňk kartuziánskýho klakeca v Kénigu. Mutra z toho byla tehdá tak v ponoru, že v kirchně bubákuje už štyry kila jářů.

Královo Pole, slangově Krpole, často psáno KrPole, německy Königsfeld, v hantecu Kénig, což je německy král – der König. Zaregistroval jsem i německou variantu Kénigsfeld, úsměvnou variantu Krpec a taky Kartóze – to podle kláštera Kartuziánů.

Kartuziáni byli polopoustevnícký řád založený v roce 1084. Svě kláštery označovali jako kartouzy a to podle názvu pohoří La Chartreuse (lat. Cartusium) ležícího severně od Grenoble, kde se nacházel hlavní klášter tohoto řádu. Do Králova Pole přišli za moravského markraběte Jana Jindřicha v roce 1375.

O bílé paní z Králova Pole.

V kartuziánském kostele svaté Trojice na Božetěchově ulici v Králově Poli je na stěně umístěný obraz Matky boží. Každý den, vždy hodinu před půlnocí, se odkudsi z rohu vynoří bílá paní, poklekne před tento obraz a modlí se.

Má utrápený obličej, občas se jí rozklepou ruce a přitom use-davě pláče. Když kostelní zvon odbije nový den, vstane ze země a pomalu odejde někam do rohu kostela. Tam zmizí a v kostele opět zavládne ticho.

Je to duch matky, která oplakává své jediné dítě, které jí zavraždili švédští vojáci ve třicetileté válce. To bylo tehdy, když generál Thorstenson tábořil pod Brnem. Jeho vojáci přitom stihli vyrabovat také kartuziánský klášter v Králově Poli. Matka se tím tehdy tak trápila, že v kostele straší již 400 let.

LESNÁ – VALDEC

Rarachova zmola

Tam, kde je neska vypláclé Valdec, béval v oltových járech hvozd rácký hustoty. Na jeho kraju vegetil v lébošu fořt. Jednyho dňa rachla festovní šupa a ve valdně se ufachčila půl kiláku dlóhá zmola. A z ní vyhópli čertiska a začli klátit baumále a tó névěčí lochnó je lifrovat do pekliska, aby jim špicově fajrovalo pod kotliskama.

Fořt se vytočil jak šrófek a hókl do tý lochny: „Poslóché, Luciferské, výhópní za mnó na hródu!“ Luciferské se vysókal z lochny a fořt do ně začl hučet, ať čertiska, co mu rubó valdnu, valijó pali. „Dyž rychtik vygómeš trojku méch rébusů, sfachčíme tvůj vinš,“ zahlásil Luciferské. Dyž fořt zapsal ovarama ty tázance, šplíchl s lohecem: „Tvý tázance só tak pro moje kin-doše,“ a pískl na sviště.

Luciferské šplíchl šropálům svý rébusy a voni šecky rozlóscli. A tak čertiska vodklapali z valdny a zvoštala po nich enem tá zmola, kerý se dneska hóká Rarachova zmola. Dyž si tam pudete provětrat kostru, zgómnete ty rébusy našrajbčený na holcnových cetlách.

Lesná je první velké brněnské sídliště. Jeho výstavba byla zahájena 1962. V místě sídliště se nacházelo několik „roklí“, ale v rámci výstavby sídliště byl terén srovnán, jen uprostřed byla ponechána ta největší tzv. Čertova rokle neboli Čertovka. Původní název Lesné byl „sídliště Za Tišnovkou“. Pojmenování Valdec z hantýrky vychází z německého der Wald = les.

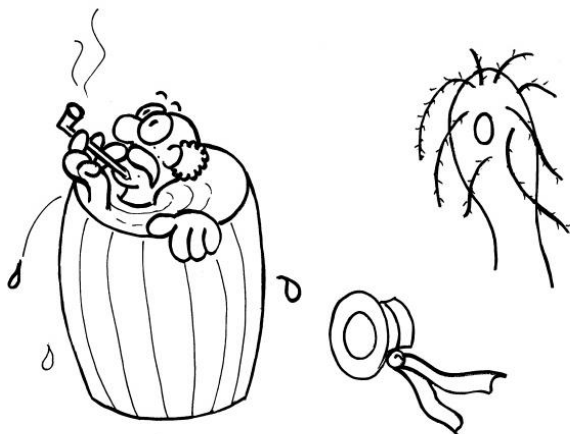
Čertova rokle

Tam, kde se dnes nachází Lesná, býval za starých časů hluboký les. Na jeho okraji žil klidným životem hajný. Jednoho dne se ozvala obrovská rána a v lese se vytvořila půl kilometru dlouhá rokle. A z ní povyskakovali čerti a začali kácet stromy a tou největší dírou je posílat do pekla, aby jim dobře hořelo pod kotlami.

Hajného to pořádně naštvalo a zakřičel do té díry: „Poslyš Lucifere, vylez na mnou na zem!“ Lucifer vylezl z díry a hajný ho začal přemlouvat, ať čerti, co mu kácejí les, odejdou pryč. „Když správně vyřešíš tři mé hádanky, splníme tvé přání,“ řekl Lucifer. Když hajný uslyšel ty otázky, usmál se a řekl „Tvé otázky jsou tak pro moje děti,“ a zavolal děti.

Lucifer pověděl děčkám své hádanky a ony všechny vyřešily. A tak čerti odešli z lesa a zůstala po nich jen ta rokle, které se dnes říká Čertova rokle. Když si tam půjdete provětrat tělo, uvidíte ty hádanky napsané na dřevěných cedulích.

LÍSKOVEC STARÝ – LYSKÁČ

Vo vasrmanovi z Lyskáča

Mezi Lyskáčem a Vostopovicama házel na Leskavě sicnu oltové „Novodurové vasrmlén“. A jak už to na Moravský hródě bévá, u každýho vasrmléna kempuje ňáké hastrmanské. Novomlénský vasrmani byli profláklí tym, že na Leskavě aufpasovali kéhalky lysky. Jednó, už je to teda hafo járů, ufachčila Leskava suchardu. Nehrnula v ní žádná vasrovica a to bylo pro vasrmana špaténka. No páč byl s mlynářském kema a každé tédeň mu šupl k chálce ňákó lysku, nafóloval mlynářské beču vasrovicó z valdnovýho prameňa. A do tý beče si ten hastrmanské hópl dycky, dyž chcel nabrat silu.

Dyž nebyla vasrovica, mlén nefachčil a lováče do kase nevalily. Co s tym? A vasrmanské to vygómal. Převexloval se v hajtru a mlynářské ju valit střelit do Brniska. A věčinó do třech dňů z tama vzal vasrmanské roha a dovalil curyk. A tak to fachčili, dokavad' Leskavó nevalilo tolik vasrovice, aby mohl mlén zaséc fachčit.

Lískovec, německy Leskau, hovorově Lískáč. Říká se, že to byla vesnice patřící panu Lýskovi či Lyskovi. Lískovce máme dnes dva.

Zde mluvíme o Starém Lískovci, který byl založen ve 14. století a kterým protéká potok Leskava. Starý Lískovec má ve znaku kachnu lysku. Z toho důvodu bysme mu měli v hovorové řeči říkat spíše Lyskovec a v hantýrce Lyskáč (s tvrdým Y).

O vodníkovi ze Starého Lískovce

Mezi Lískovcem a Ostopovicema stál na Leskavě starý „Nový mlýn“. A jak už to na Moravě bývá, u každého mlýna přebývá nějaký hastrman. Novomlýnští vodníci byli známí tím, že se na Leskavě starali o kachny lysky. Jednou, a už je to hodně let, Leskava vyschla. Netekla v ní žádná voda a to je pro vodníka špatné. Ale protože se s mlynářem kamarádil, naplnil mlynář sud vodou z lesního pramene. A do toho sudu si ten vodník vlezl vždy, když chtěl nabrat sílu.

Když nebyla voda, mlýn nepracoval a peníze v pokladnici nepřibývaly. Co s tím? A vodník to vymyslel. Proměnil se v koně a mlynář jej šel prodat do Brna. Většinou do tří dnů odtamtud vodník utekl a vrátil se zpět. A tak to dělali, dokud v Leskavě neteklo tolik vody, aby mlýn mohl zase pracovat.

LÍSKOVEC NOVÝ – LÍSKÁČ

Vo koňálkách z Lískáča

Na hanku pod berglem Chochooló v Rauchecu vegetily v klidesu koňálky. To só éterický hajfy, kerý lajbčijó a kólčijó na lókách, na keréch zrovna vypučely koňále. V sendesátých járech dvópětkovýho kilojáru jim tutok domovinu zhamstli. Za Rauchecem začli bóchat novodurový pancle a nad nima na koňálských hankách betlémy pro familky.

Koňálky ešče dlóho vegetily na bauplacech mezi špachtloňama a šelijakéma mašinama. No dyž vygómaly, že tadyk už nikdá nebude špicové plac pro lajbku, začly se z hanku pod Chochooló pakovat inam. Nekeré nabraly azimuth na Netopýrský brdky vyplácly štykl štreky vodsad'. No věčina z nich vodvandrowala na Štajnperk nad Lyskáčem. Vod tych jářů tadyk háže sicnu névěčí sajtna koňálek a koňálů na Moravský hródě.

To jedné jungšáli z Lískáča prubli u koňálský lóky kalit téčko. A přitem zgómli, jak tam ryngčijó fešný hajfice voháklý v sukňách až na hródu a s kozama na volnoběh! To byla cháлка pro auge! A tak podlevá tychtok koňálek volepili jungšáli z Lískáča kocóry s nadupanéma kozama ménama koňa nebo koňadra.

Lískovec, německy Leskau, hovorově Lískáč. Původně vesnice patřící panu Lýskovi či Lyskovi. Lískovce máme dnes dva.

Nový Lískovec, v hantýrce Novodurové Lískáč, se začal budovat až v šedesátých letech. V současné době má ve znaku tři lískové oříšky a od těchto oříšků se odvozuje i jeho název. Ně kterým štatlařům se toto vysvětlení původu názvu nelíbí a poukazují na podobnost se slovesy zliskat = nafackovat nebo zliskat se = opít se.

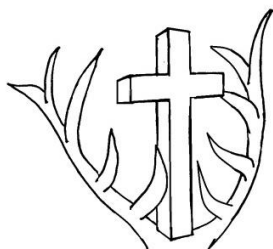
O koniklecových vílách z Nového Lískovce

Na stránkách pod komínskou Chocholou žily poklidným životem koniklecové víly. To jsou éterické dívky, které žijí a tancují tam, kde zrovna vyrostly koniklece. V sedmdesátých letech dvacátého století jim tento domov sebrali. Za Komínem začali stavět nové paneláky a nad nimi na koniklecových stránkách rodinné domky.

Víly ještě dlouho žily na stavebních místech mezi zedníky a nejrůznějšími stavebními stroji. Ale když zjistily, že tady už nikdy nebude dobré místo k životu, začaly se ze strání pod Chocholou stěhovat jinam. Některé si to zamířily na nedaleké kopečky zvané Netopýrky. Ale většina z nich se odstěhovala na Kamenný Vrch nad Lískovcem. Od těch dob zde žije největší populace koniklecových víl a konikleců na Moravě.

To jednou mladíci z Lískovce zkusili u koniklecové louky čichat toluen. A přitom uviděli, jak tam tancují krásné dívky oblečené v sukních až na zem a s obnaženými nadrami. To byla podívaná! A tak podle těchto koniklecových víl nazvali mladíci z Lískovce děvčata s velkýma prsama jmény koňa nebo koňadra.

LÍŠEŇ – MARVEC

Storky z Marvecu

V hantýrce hókáme Líšni věčinó Marvec nebo taky Marvánov. Jedni hantýrujó, že je to podle vá borca Marvána, keré dysik házel navrátila z Brniska do Marvecu. Na štrece skrze vá Šimice hodil stopku v jednym vinclu a začl tam rvat grance. Zmerčil ho hotař – tak se teh dá hókalo vočmenovi na polisku – a vysadil mu konečnó s flinty. Borci z Léšně fest remcali, že to byl echt kiks. A tak vod tego járu v Šimicách začli pérovat Líšeňském Marvani.

Další zvonek vaří, že je to podle vá svatýho Marvána, grymlovýho kalóska, keré byl dysik vylepené v kaplendě u vinclů mezi Šimicama a Marvecem a kerýmu se taky hantýrovalo „Jezula vajnošmajstr“.

A na samé šlus ešče jedna storka z Marvecu: Jednó valil fořt z Marvecu do valdny azimut Vochoz. A s sebó tahl za haluzu svýho synátora, kerýmu nefachčily aogle. Na palóku zmerčil jelenisko. Dyž na ně zaměřil flintu, zavařil synátor: „Tato, neši po něm, dyť má na lebeni mezi parožiskama goldnové krojč!“ Fořt zvostal štajf a blesklo mu v řepě, že synátorovi začly fachčit aogle. Zavařil: „Ó děkovanec, Velké kilošu.“ Babáči z Marvecu přiheftli na baumál, u kerýho se to semlelo, pamatovák na tentok kilošské vál – krpató plechová placku s načmáraným jeleniskem s goldnovým krojcem na lebeni.

Líšeň neboli Léš, německy Lösch, poněmčele Löš. Co to znamená? Teorie jsou dvě. Česká říká, že na počátku byl strom líška. Ve staré češtině líščený = lískový. Německá se odvolává na Feuer löschen = hasit oheň. V hantýrce říkáme Líšni zpravidla Marvec nebo Marvánov. Vysvětlení je obsaženo ve storkách o Líšni.

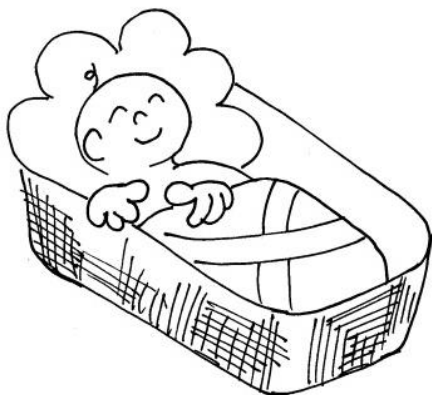
Příběhy z Líšně

V hantýrce říkáme Líšni většinou Marvec nebo také Marvánov. Jedni říkají, že je to podle muže Marvána, který se kdysi vracel z Brna do Líšně. Na cestě přes Židenice se zastavil v jednom vinohradu a začal tam trhat střípce. Uviděl ho hotař – tak se tehdy říkalo hlídači na polích – a zastřelil jej. Chlapi z Líšně protestovali, že to bylo velké pochybení. A tak od toho roku začali v Židenicích říkat Líšňákům Marváni.

Jiný příběh říká, že je to podle svatého Marvánka, sochy, která byla kdysi umístěna v kapli mezi Židenicema a Líšní a které se říkalo „Ježíš vinař“.

A na závěr ještě jedno vyprávění z Líšně: Jednou šel hajný z Líšně do lesa směrem na Ochoz. A s sebou vedl za ruku svého slepého syna. Na palouku spatřil jelena. Když na něj namířil pušku, zvolal syn. „Táto, nestřílej po něm, vždyť má na hlavě mezi parohama zlatý kříž!“ Hajný se zarazil a uvědomil si, že syn začal vidět. Zvolal: „Ó, děkuji Bože.“ Ženské z Líšně přitlukly na strom, u kterého se to stalo, upomínku na toto boží dílo – malou plechovou desku s namalovaným jelenem se zlatým křížem na hlavě.

MALOMĚŘICE – MAJLONT

Čeňž šropů v Majlontu

Dyž v oltových járech vodklapaly mladý majlontský hajfy fachčit na polisku, sbalily s sobó aji krpátý šklebáky. Nechaly je gróňat na kraju poliska v krpátým košu, kerýmu hókaly „kolembáč“. Semo tamo je nechaly naglgat milchny z poňókadel a šecker bylo v lébošu. No jedna z tych muter se zakecala s hotařem – to byl poliskové vechtr – a její šklebák nastartoval echt vréskačku. Dyž k němu mutra dosvingovala, zgómila, že v kolembáču je vypláclé inší šrop. Měl škaredé ciferník a nafókló dyňu.

Bosorbaba vod bylin jí prolátla, že jí teho šropa čeňžla valdnová gapa. A šplíchla radílka, aby temu vyvexlovanýmu novodurovýmu šropálovi nedala chlemtat milchnu. Se šropem s nafókló dyňó zacasnoval módr a začl fest békat a vréskat. Valdnový gapě vtrukl ten kravál do ovarů a morgen přihasila se šlohlém šropem, pichla ho curyk do kolembáča a se svém ubřéskancem vodklapala pali. Příště ho musí mrsknót taký mutře, kerá ho bude lepšéc aufpasovat.

Maloměřice, v současném slangu Malcik, německy Malmeritz, Malomieritz či Malomierschütz (der Schütz = stavidlo). Pojmenování Maloměřice odborníci odvozují od starého příjmení Maloměr. V hantýrce říkáme Maloměřicím Majlont. Podobné slovo majlant znamená velké peníze, bohatství či blahobyť. Tudy zřejmě cesta k vysvětlení názvu Majlont nepovede. Slyšíme v něm spíše německé mein lont = moje vesnice nebo anglické main lont = hlavní vesnice.

Záměna dětí v Maloměřicích.

Když za starých časů odcházely mladé maloměřické ženy pracovat na poli, braly s sebou i mimina. Nechaly je spát na kraji pole v koši, kterému říkaly kolembáč (houpací koš). Občas jim daly napít mléka z prsů a vše bylo v pořádku. Jedna z těch maminek se zabrala do řeči s hotařem – to byl polní hlídač – a její mimino začalo silně křičet. Když k němu máma přišla, uviděla, že v kolembáči leží jiné dítě. Mělo nehezký obličej a velkou hlavu.

Bylinkářka jí prozradila, že jí to dítě vyměnila jezinka. A poradila, aby tomu vyměněnému dítěti nedala napít mléka. Dítě s velkou hlavou začal trápit hlad a začalo silně plakat a křičet. Jezinka ten křik uslyšela a ráno přiběhla s ukradeným děckem, vrátila ho do kolembáče a se svým ukřičencem odešla pryč. Příště ho musí dát takové matce, která se o něj bude lépe starat.

MEDLÁNKY – MEDLEC

Jak házeli v Medlecu vítačku grófce

V Medlecu v zámošu vegetila dycky v hajcový sezóně járu grófká Žanka Priska. Jednó v máju hodila echo do Medlecu, že v pondělec dovalí curyk z Vídňa. A at' se na ňu šici narychtujó a hodijó ráckó vítačku. A tak se baldoni z Medlecu špicově vo-háklí, koc upatlaly bacóchy, mičurinci narychtovali pugéty, muzála békala a kanonýr dotahl kanón. A na hanku nad zámošem vartoval borec, keré čučel na štreku vod Kénigu, esi už grófká valí.

Dyž borec vočmen zmerčil na štrece hajtry a buginu, valil k zámošu a hókal: „Už valijó!“ Muzála zavařila, štrúdl šropů s pugétama maširoval grófce naproti a kanonýr ufachčil ranu z kanóna. V tym se za bógnó vyhópl aus rasken s žebřiňákem nafólovaným hnojiskem. Borec vočmen kópil těžký kartágo a ešče hafo járu si v lontech kolem hantýrovali, jakó v Medlecu ufachčili vítačku žebřiňáku s hnojiskem.

Hékal z valdny pod Krpató Babó

Šel hantec, že ve valdně pod berglem Krpatá Baba vegetil hékal, keré dycky fest zabékal, dyž kindoší fachčili bugr u vasrůvky Hubertka nebo v Perglu. Vono to byl ale póstevňál, keré vegetil v koplínu pod berglem Bosně.

Medláňky, německy Medlan či Medlanko, slangově Medloně, Medlošky či Medlůvky, v hantýrce Medlec. Název údajně pochází od starého přídavného jména medl či medlé znamenajícího mdlý nebo umdlévající. Ovšem co tam bylo mdlé, nevíme, možná potok, možná půda, možná i lidé.

Jak v Medláňkách vítali hraběňku.

V Medláňkách na zámku přebývala vždy v teplé sezóně baronka Jana Priska. Jednou v květnu vzkázala do Medlánek, že se v pondělí vrátí zpět z Vídně. Ať se na ni všichni připraví a řádně ji přivítají. A tak se venkované z Medlánek svátečně oblekli, ženy upekly koláče, zahradníci nachystali kytice, hudba hrála a dělostřelec přivezl dělo. A na kopci nad zámkem hlídkoval muž, který sledoval cestu od Králova Pole, jestli baronka už jede.

Když hlídač uviděl na cestě koně a bryčku, utíkal k zámku a křičel: „Už jedou!“. Hudba zahrála, průvod dětí s kyticema pochodoval baronce naproti a kanonýr vystřelil. V tom se za zatáčkou objevil děda s vozem plným hnoje. Muž z hlídky to pěkně slízl a ještě mnoho let si v okolních vesnicích vyprávěli, jak v Medláňkách přivítali vůz s hnojem.

Hejkal z lesa pod Malou Babou

Říkalo se, že v lese pod kopcem Malá Baba žil hejkal, který vždy silně zaječel, když děčka dělala rámus u studánky Hubertka nebo v Perglu. On to však byl poustevník, který žil v chatce pod kopcem Bosně.

MOKRÁ HORA – MOKEC

Storky z Nasberku

Mezi Řečkanama a Nasberkem byla vypláclá Kingálská lóka, taky jí hantýrovali Královka. Skrzevá ňu valila Poncla, kerá se tadyk v altových járech roztyplovala na dvě polovice. A tak byly na štrece mezi Řečkanama a Nasberkem ubóchlý přes Ponclu dva krpátý mostky. Hókali jim „vajsové“, ten byl na sajtně Řečkan, a „švarcové“, keré byl na sajtně Nasberku.

A tadyk v altových járech vegetil hasrmanské. A ten, dyž měl dlóhé deň, tak fachčil šelijaký alótrija. Dycky ráno tadyma valily baby z Nasberku do Kénigu na jarmark se zeleniskem, vorglama a takéma podobnéma cajkama. Až všeccko střelily, valily curyk. A na tytok baby s prázdno krosno hasrmanské házel čekanku. Nechcel je stahnót pod vasrůvku, té v Ponci nebylo hafo. Baval se tym, že se nechal v tý krosně nosit. U vajsovýho mostku tajduf hópl do krosny, u švarcovýho vyhópl a žbluňkl curyk do Poncle. Nekdy aji s lohecem hodil děkovanec. Baby z ňé neměly ani fedry, dyť vod vajsovýho mostku ke švarcovýmu to byl enem krpaté štykl štreky.

Taky de hantec, že na týtok Kingálský lóce bubákoval švarcové čokl s velikým blemcákem a auglama jak laterně. No raskeni šprechčili, že to bude převexlované ten hasrmanské.

Mokrá Hora má název odvozen od skutečnosti, že ležela poblíž říčky Ponávky, v jejímž údolí se nacházely bažiny a mokřiny, na úpatí velmi vlhkého kopce. Je to zvláštní, ale německy se tato vesnice jmenovala „Mokrahora“ - psáno dohromady! V hantýrce Mokec, Násperk či Násberk, neboť německy Nassberg = Mokrá hora, přičemž nass = mokrý, der Berg = hora.

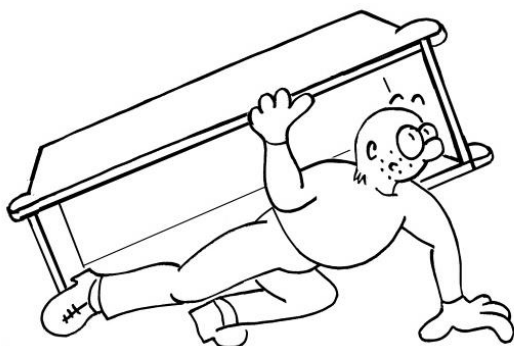
Příběhy z Mokré Hory

Mezi Řečkovicema a Mokrou Horou ležela Královská louka, které říkali Královka. Přes ni tekla Ponávka, která se tu kdysi rozdělovala na dvě poloviny (ramena). A tak byly na cestě mezi Mokrou Horou a Řečkovicema postaveny přes Ponávku dva můstky. Říkali jim „bílý“, ten byl na straně Řečkovic, a „černý“, ten byl na straně „Mokré Hory“.

A tady za starých časů žil vodník. A ten, když se nudil, vyváděl všelijaké neplechy. Každé ráno tudy chodily ženské z Mokré Hory do Králova Pole na trh. Se zeleninou, ořechama a podobnými věcmi. Až všechno prodaly, vracely se zpět. A na tyto ženské s prázdnou nůší vodník čekal. Nechtěl je utopit, v Ponávce nebylo moc vody. Baval se tím, že se nechal v té nůši nosit. U bílého mostku tajně skočil do nůše, u černého vyskočil a žbluňkl zpět do Ponávky. Někdy i se smíchem poděkoval. Ženské se jej ho nebály, vždyť od bílého k černému mostku byl jen kousek cesty.

Také se vypráví, že na této louce strašil černý pes s velkým jazykem a očima jako lucerny. Staří ale říkali, že to bude proměněný ten vodník.

OBŘANY – ŠRAUBEC

Rohatec z Óbrštu

V Óbrškách vegetil mladé paříč se svó stařkó a dvóma šropálama. Dycky dyž spařené večír doklapal na domášov, vysadil stařce bubeníka. Jednó mu publa zdrhót na hůru. Dyž se za nó vydrápal navrch, zgóml, že tam na ně vaří čekanku rohatec. Lapl fedry a tahl stařku curyk na hródu. Stařka se fest šprajcovala, no ve finálce to zmákl a dotahl ju do kuchči. Tam ju plusově proladil a nehl se vod ní, dokád' kokrháč nevodkokrhal mórgen. Lapl taký fedry, že vod teho dňa zapichl chlastačku a stařku aji šropy špicově aufpasoval. No nekdy se to semele tak, že aji rohatec ufachči nechcačky neco plusovýho.

Lichtnový vasrhajfy

V Óbrštu u Špindy kolčily lichtnový vasrhajfy. Jeden džek šópl v poledně do vasrovice troky, aby se jim zatahly lochny. Dyž večír nasmykoval k leně, aby troky vodlifroval na domášov, vyhóply z vasrovice ty lichtnařky a hrr na ně. Borec hópl nýdr na hródu a zadekloval se tyma trokama. Lichtnařky duznily haksnama po trokách. Co včil? Dyž modlitební šprechty nehelfly, hókl na plný kyble „do gébiša!“ A naráz bylo ticho jak na krchově. Sbalil teda troky a pila klapal na domášov.

Obřany, německy Obrzan či Oberseß, slangově Obršky, zhruběle Obrcany či Oprcany, v hantýrce spíše Obršt. Zaregistroval jsem odvození od obrů nebo také od „obrovských“ kopců, které na sever od Obřan začínají.

V hantýrce také Šraubec. Německy schrauben znamená nejen šroubovat šrouby, ale také šroubovat ceny nahoru. Místní řemeslníci a zemědělci z tohoto „Óbrlontu“ byli známí tím, že šroubovali ceny svých produktů co nejvýše a snažili se tak realizovat co nejvýhodnější obchod neboli óbrkauf.

Čert z Obřan

V Obřanech žil mladý pijan se svou ženou a dvěma dětma. Vždy, když se vrátil večer opilý domů, zmlátil ženu. Jednou se mu pokusila utéct na půdu. Když tam za ní vylezl, uviděl, že tam na ně čeká čert. Dostal strach a táhl manželku zpět na zem. Žena se bránila, ale nakonec to zvládl a dotáhl ji až do kuchyně. Tam ji spravil náladu a nehnul se od ní, dokud kohout neodkokrhal ráno. Dostal takový strach, že od toho dne přestal pít a o ženu a děti se dobře staral. Holt, někdy se stane, že i čert udělá nechtě dobrý skutek.

Víly svítilky

V Obřanech u Svitavy tancovaly světélkující vodní víly. Jeden chlápek vnořil do vody dřevěné necky, aby se jim zatáhly díry. Když večer přišel k řece, aby ty necky odnesl domů, vyskákaly z vody ty víly a hrr na něj. Muž si lehl na zem a přikryl se těma neckama. Víly dupaly po neckách. Co teď? Když modlitby nepomohly, zařval na celé kolo „do prdele!“ V tu ránu bylo ticho jako na hřbitově. Popadl tedy necky a rychle odešel domů.

OŘEŠÍN – VORGLSDORF

Goldnový rantále vod permonika

Kdysi v oltových járech spózeli dva kindošī ve valdně mezi Vorglsdorfem a Lelekovicama. A zmerčili tam džuznu v hanku jak čapa. Z džuzny valil kaltnové luft. Jeden z pakátľů gómal, že to bude kutloch vod meďála, druhé se mu vylochčil. Dyť na Moravský hródě meďáli dávnno nelajbčijó. A jak tak špekulovali a džuznu vočumovali, jednému z nich tam zhučela hučka s nehtem. Co včil? Naštychovali curyk na domášov a na tajňačku sbalili šprušlák. Pichli ho do džuzny a ten, kerýmu tam zhučela hučka, se nasókal nýdr.

A byl fest na haluzi, dyž mu tam hodil vítačku permoník s krpátó laterňó v paprči. „Co tadyk majstruješ?“ hodil tázenec. „Zhučela mně sem hučka, tadyk je vypláclá na hródě!“ Permoník zdvihl micnu, cosik do ní pichl z kapsířa a narazil mu ju na gebulu. „A val pali a ať už tě tu nikdá nezmerčím!“ Kindoš vysmykoval z lochny a vysókal šprušlák. V micně byly tři zlatky. Kindošī hodili navrátīla na domášov a zlatky vysolili starém medvěďům. Ti, dyž je zmerčili, baflī šprušlák do pazór a valīli do valdny. Co dyby aji jim permoník ňákó zlatku šupl. No džuznu už nevystopovali.

Ořešín se původně ve 13. století jmenoval Horus. Hypotéza říká, že je to zkomolené latinské hortus nuxus = zahrada ořechů. Ořešín, německy Orzechin a později i Orcheschin, je ves Ořechova či spíše Ořečhova, -ín je totiž přivlastňovací přípona. Slangové názvy Vorgláč či Vorglsdorf vznikly překladem. Německy das Dorf = vesnice a vorgl je výraz pro ořech v brněnské hantýrce.

Zlatky od permoníka

Kdysi za starých časů slídili dva kluci v lese mezi Ořešínem a Lelekovicema. A uviděli velkou díru ve svahu. Z díry vycházel studený vzduch. Jeden z hochů myslel, že to bude medvědí brloh. Druhý se mu vysmál. Vždyť na Moravě medvědi už dávno nežijí. A jak tak uvažovali a díru si prohlíželi, jednomu z nich tam spadla čepice s kšiltem. Co teď? Vrátili se domů a tajně si vzali žebřík. Strčili jej do díry a ten, kterému tam spadla čepice, vlezl dolů.

A byl velmi překvapen, když ho tam přivítal permoník s malou lucerničkou. „Co tu pohledáváš?“ zeptal se. „Spadla mi sem čepice, tady leží na zemi.“ Permoník zvedl čepici, něco do ní dal z kapsy a narazil mu ji na hlavu. „A zmiz, ať už tě tu nikdy nevidím!“ Hoch vylezl z díry a vytáhl žebřík. V čepici byly tři zlatky. Kluci se vrátili domů a zlatky dali rodičům. Ti, když je uviděli, popadli žebřík a spěchali do lesa. Co kdyby také jim permoník nějakou zlatku dal. Ale díru už nenašli.

PISÁRKY – ŠRAJBEC

Fajermón na lóce ve Šrajbecu

Storčijó, že tam, kde zgómnem zašitýho fajermóna, bévajú v hródě zahrabaný rantále nebo náký fajnový cajky. Dyž fajermón šajní gelbecově, bévajú tam cajky z goldny, dyž šajní do blajkeca, bévájó to stříbrňáky. De hantec, že tytok cajky tam má zašitý enem pro borca nebo koc s goldnovó hercnó.

To se jedná morgen v říjencu vykotila ešče za tmy jedna tetka ze Štajneca a valila silbrovat náký cajky na Zelňák. Dyž si to šinula přes šrajbvoltský lóky, tama, kde je dneska vypláclé Vystec, zgómila v šóši krpátó blajkecovó lichtnu. Dyž tam hodila echt čučku, zčóhla fajermóna, keré, jak ju zmerčil, kopl do vrtule. No vona si ten tympl vomarkýrovala baldó zapichló na do hródy.

Po poledňu vzali se starém krompl a réč a valili tam. Z hródy vyhrabali kakáč se stříbrňákama a smykovali curyk. A na štrece na sviňu natrefili na sósedy, jak vlečó z valdny na žebřiňáku holcnu. Dyž zmerčili, jakó má tetka grču na sukni, hodili dotazník: „Teta, co to tahnete? Déte si to na žebřiňák.“ Tetka žgrdka flignila, že si sicní na ovarech, no dyž vyhybala žebřiňáku, z kakáča jí vylítlo pár silbrovéch dublonů. Hópla po nich, zapackovala, vlítla pod kolco vod žebřiňáka a hodila lajfce bleskovó mávačku. Holt holcna má taky náké kvicht. A fajermón, keré na to házel čuz z kraja valdny, se enem zalochčil.

Pisárky, hovorově Pisec, posměšně Pisoárky, v hantýrce Šrajbec, ve staré plotnáčtině Šrajbvál nebo Šrajvolt. Názvy pochází z německého schreiben = psát a der Wald = les. V Pisárkách se kdysi rozkládal „Pisařův les“. Posměšný název Pisoárky poukazuje na čističku odpadních vod - pisoár města.

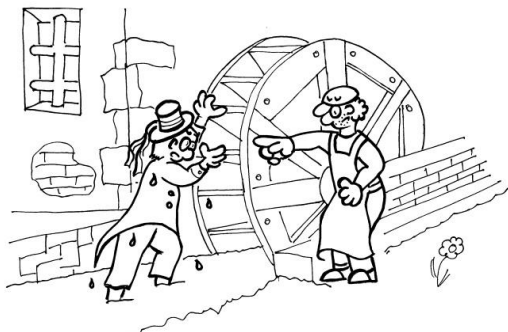
Ohnivý skřítek na louce v Pisárkách

Říká se, že tam, kde uvidíme ukrytého ohnivého skřítko, bývají v zemi zahrabané nějaké peníze nebo drahé věci. Když skřítek svítí žlutě, bývají to věci zlaté, když svítí modře, bývají to stříbrňáky. Říká se, že ty věci tam má schované jen pro muže či ženu s dobrým srdcem.

To se jednou v říjnu vypravila ještě za tmy jedna tetka z Kameného mlýna a spěchala prodat nějaké zboží na Zelný trh. Když kráčela přes pisárecké louky, tam, kde je dnes Výstaviště, uviděla v křoví slabé modré světýlko. Když se tam pořádně podívala, spatřila ohnivého skřítko, který, jak ji uviděl, hned zmizel. Ale ona si to místo označila klackem zaraženým do země.

Odpoledne vzali s manželem krumpáč a rýč a spěchali tam. Z hlíny vyhrabali hrnek se stříbrňákama a šli zpět. Cestou bohužel potkali sousedy, jak vezou na žebříňáku dřevo z lesa. Když viděli, jakou má tetka bouli na sukni, ptali se: „Teti, co to nesete? Dejte si to na žebříňák.“ Lakomá tetka dělala, že neslyší, a když vyhýbala žebříňáku, z hrnku jí vypadlo několik stříbrňáků. Skočila po nich, zakopla, spadla pod kolo žebříňáku a bylo po ní. Holt dřevo má také nějakou váhu. A ohnivec, který se na to díval z okraje lesa, se jen zasmál.

PŘÍZŘENICE – PRIZNÍČKY

Vo vasrmanovi z Prizniček

Ve vasrmléně se usalašil nóbl hastrmanské. Nefachčil žádný serpentýny, ale vod tý časůvky, co mu mlynářské vysadil stopku na grillku se svó céró, dycky, dyž zalezla zoncna za bergle, stopl mlénský kolco a klepeta z ně vodlepil až morgen.

Jedno razil vokolo krajánek, to je machr na remont vasrmlénů, a dyž mu jařinama unavené mlynářské šplíchl vo tym voltru s hastrmanským, zavařil, že neco vygóme. Druhé deň vylifroval k vasrmlénskýmu kolcu festovní ponk a narychtoval na hastrmanskýho voltr. A potym tam flignil jakósik hoknu. Večír vasrkolco zaséc stoplo. No hastrmanské byl zvědavé jak baby z lontu. Hókl na krajánka: „Co tam fachčíš?“ „Bastlím tadyk řemeně pro borce v kroju.“ „Oj, mohl bysem si ňáké prubnót? Esi bude pasovat k mýmu vohozu?“ „No jasnačka!“

Hastrmanské vodlepil pazóry vod kolca a dyž si zapl řemeň pod bauchecem, krajánek ho vytahl kladkó za narařičené špagát do luftu. Dyž je hastrman v luftě, nemá žádnó silu. Krajánek bafl do paprčí prygl a mixnil ho tak dlóho, dokavád' nehodil slibůvku, že sbalí šecky svý cajky a z vasrmléna vodklape pali. Dyž hastrmanské neco slíbí, tak to ufachčí, né jak lidi. Krajánek se potym usalašil v mléně, vogriloval se s cěrkó mlynářskýho a vegetili tam, dokád' nevalili do kytek.

Přízřenice, německy Priesnitz, v hantýrce Prizničky Pochází údajně ze srbského prizen = daleko vidět. Jenže z Přízřenic dohlédneme jen na Pálavu, a to je pouhých 30 km. Proto jiní říkají, že to byly původně Přezřenice, tedy obec, kterou okolní obce přezírali, tj. povyšovali se nad ni.

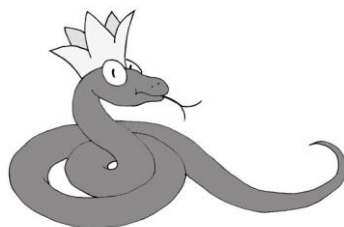
O vodníkovi z Přízřenic

Ve mlýně se usadil vodník elegán. Nedělal žádné potíže, ale od doby, co mu mlynář zatrhl sňatek se svou dcerou, vždy po západu slunce zastavil mlýnské kolo a odešel od něj až ráno.

Jednou šel okolo krajánka, to je odborník na opravy mlýnů, a když mu starý mlynář pověděl o tom nadělení s hastrmanem, prohlásil, že něco vymyslí. Druhý den vynesl k vodnímu kolu velký stolařský stůl a nachystal na vodníka lest. A pak tam předstíral nějakou práci. Večer se mlýnské kolo zase zastavilo. Ale vodník byl zvědavý jako baby z vesnice. Zavolał na krajánka: „Co tam děláš?“ „Vyrábím řemeny pro chlapy v kroji.“ „Oj, a mohl bych si nějaký vyzkoušet? Jestli bude ladit k mému oděvu.“ „No jasně!“

Vodník pustil kolo, a když si zapnul řemen pod břichem, krajánek ho vytáhl za nastražený provaz do vzduchu. A když je vodník ve vzduchu, nemá žádnou sílu. Krajánek vzal do rukou palici a mlátil ho tak dlouho, dokud neslíbil, že si sbalí všechny své věci a z mlýna se odstěhuje. A když vodník něco slíbí, tak to udělá, není jako lidé. Krajánek se pak usadil ve mlýně, oženil se s mlynářovou dcerou a žili tam, dokud neumřeli.

ŘEČKOVICE – ŘEČKANY

Rarach ve vasrmléně v Řečkách

Ve vasrmléně na Ponči lajbčil šizuňk mlynářské. Kunčofty voškubával vo krupicu aji vo móčmena a šil na ně šelijaký tunely. Šly hlášky vo jeho holpecu s rohatcem. Nekerý baby hókaly, že za fenstrem vasrmléna zmerčily džeka s rožiskama na budce. A taky se meldovalo, že v tym vasrmléně póští můry ňáké bubák. Věšky z Řečkan povařily budku, a že teda temu bubákování ufachčijó šmytec. A vodlifrovali do vasrmléna kaprála a štyry vojcle, aby zgómlí, vo co tam fičí.

Dyž vojcli zmerčily za firhaňkama džeka s rožiskama, s fedrama valili pali. No kaprál nebyl žádná móka, dyť už se mixnil aji v nekolika mlatách. Vytahl kvér a čertisko trefil mezi augle. Ten enem zabékl a hodil kopyta navrch. Dyž kaprál potym vtrukl do vasrmléna, zgóml, že na fusbódně háže leháro šizuňk mlynářské. A na budce má naraženó papundeklovó maškaru bakeliťáka s rožiskama.

Kingál plazoň

Na berglách nad Řečkanama a Nasberkem taky bévával vyplácé echt veliké plazoň s goldnovó kroncló. Raskeni hantýrovali, že kdo mu tu kronclu čórne, bude ve vatě, a dyž si ju narazí na šišu, nikdo ho nezmerčí, dokád' ju nedá z tý šíše pali.

Řečkovice, německy Rzeckowitz, slangově Řečky či Řečkany. Původně prý patřily panu Hřečkovi. Což se vykládá jako „mladý Řek“. Jiní říkají, že původní název osady Řečkovice vznikl od množství vodních pramenů neboli řéček, stékajících z úbočí kopce „Západí“ směrem ke středu osady.

Čert v řečkovickém vodním mlýně

Ve mlýně na Ponávce žil podvodník mlynář. Zákazníky okrádal o peníze i o mouku a snažil se je všelijak ošidit. Vyprávělo se o jeho spolku s čertem. Některé ženské tvrdily, že za oknem mlýna spatřily postavu s rohama na hlavě. A taky se říkalo, že ve mlýně straší. Řečkovičtí úředníci popřemýšleli, a že tedy tomu strašení udělají konec. A poslali do mlýna desátníka a čtyři vojáky, aby se podívali, o co tam jde.

Když vojáci uviděli za záclonama rohatou postavu, lekli se a utekli. Ale desátník nebyl žádný strašpytel, vždyť bojoval v několika bitvách. Vytáhl pušku a čerta trefil mezi oči. Ten jen zarval a bylo po něm. Když kaprál vešel do mlýna, uviděl, že na podlaze leží podvodník mlynář. A na hlavě má nasazenou černou papírovou masku s rohama.

Hadí král

Na kopcích nad Řečkovícema a Mokrou Horou lehával velký had se zlatou korunkou na hlavě. Staří říkali, že kdo mu tu korunku vezme, bude bohatý, a když si ji nasadí na hlavu, bude neviditelný, dokud ji nedá z hlavy pryč.

SLATINA – LATEC

Duchál Stránský skaly

To jedné v padesátých járech vygómali dva jungšáli z Džungle, že ufachčijó průzkum podhródových štrek vykrtkovaných ve Stránský skale Skopčákama. Sbalili na domášově lampáč na petrák a v šóši pod skaló našpihlali halózky, kerýma si potym markýrovali štreku curyk aus. Vtrukli do jedný z podhródo-vých štrek a pomale se šórali dovnitřku skaly. Dyž dosmykovali do vyrubany óbrcimry, kdosik na ně vybafl „halt!“ Borci zahaltovali a v tu ranu zahučel fučák jak sviňa, keré jim típl lampáč. Potym k nim kdosik přihasil a cvičně je propleskl. „Za to, že ste kraválem poštengrovali pergajsta – duchála skaly,“ hókl na ně kdosik. „A at’ už vás tadyk nikdá nezgómnu!“ dohókl ešče a vodsmýkoval pali. Borcům z toho vibrovaly kolky a nebyli štond hnedka voplnit lampáč. Jak to zmákli, vyhučeli ze skaly aus a vod tý časůvky se u toho vtruku pod hródu rači ani nena-chométlí. Esi to byl tehdá na tuty pergajst, nikdo negóme. Mohl to byt aji náké mukl, které se pod hródu zašil z fédrú, že ho písknó do kameňa.

Slatina je slovo označující bažinaté místo. Vzniklo ze starého slovanského soltina, což bysme mohli interpretovat jako slanis-ko. Názvy v hantýrce Slatec, Latec a Latůvky jsou odvozeny s německého názvu Slatiny Lattein či Latein.

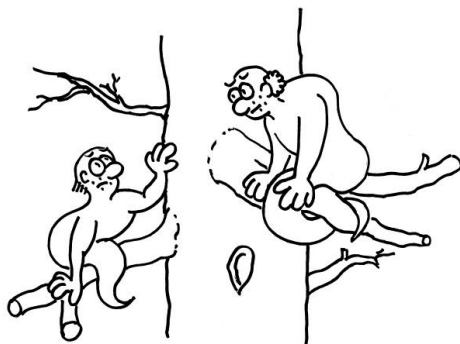
Části Slatiny směrem k Černovicím se říká Černovičky, dříve též Kolonie u kostivárny, v hantýrce Kostec, protože zde kdysi bývala továrna na kostní moučku. Na jihu slatinského katastru se nachází Slatinka, dnes je od Slatiny oddělená dálnicí. Německy Klein Latein, v místní hantýrce Latečka. Ke Slatině patří i Stránská skála a pod ní ležící domky zvané v hantýrce Džungla.

Duch Stránské skály

To jednou v padesátých letech vydumali dva pubertáči z osady pod Stránskou skálou, že udělají průzkum podzemních chodeb vykopaných ve Stránské skále Němci. Vzali si z domova petrolejovou lampu a v křoví pod skálou si nařezali větvičky, kterými si pak značili cestu zpět ven. Vešli do jedné z podzemních chodeb a pomalu postupovali dovnitř skály. Když přišli do vykutané velké místnosti, kdosi na ně zavolal: „Stůjte!“ Kluci zastavili a v tom zakvílel silný vítr, který jim zhasl lampu. Pak k nim někdo přišel a dal jim facku jako výstrahu. „Za to, že jste hlukem popudili pergaista – ducha skály,“ řekl někdo. „A ať vás tu už nikdy nevidím!“ dodal ještě a odešel pryč. Klukům se z toho chvěly ruce a tak se jim nedařilo hned zapálit lampu. Když se jim to podařilo, vyběhli ze skály ven a od té doby se u toho vchodu pod zem raději ani nevyskytli. Jestli to byl tehdy určitě pergaist, nikdo neví. Mohl to být nějaký trestanec, který se pod zem ukryl ze strachu, že jej zavrou do vězení.

SOBĚŠICE – SOBŮLKY

Ducháli u Voběšenky

Mezi Sobůlkama a Kulovem se štyklu valdny hóká „U Voběšenky“. A dyž sem doklapem akorát, dyž raky rumplujó novodurové deň, zgómneme dva borce, co už přes tři kila jářů sicní na baumálu a békajó na sebe. Ten, co sicní na vyšší haluzi, je sarka farka, teda valdnové čórmen, a ten druhé je fořt z forsthauzu „U jezírka“.

V osnástým kilojáru vyhmátli jégři vod Jezírka v rozvalený gracně Ronov u Babic zašité loch skvadry valdnových čórkařů. Měli štígro, jejich fýra tam byl na sólovku a házel zrovna chru-pnu. Baflí ho a dyž se echt šprajcoval, tak mu mázli mašlu. Čórmeni jim za to mázli bumerang, lapli fýru fořtů vod Jezírka a mázli mu špagát na truc na sténým baumálu.

Stopku šeckém čórkařském skvadrám v okolí ufachčila až Mařka Terezka, kerá tam vodlifrovala sajtnu vojclů. No vod tych jářů v hod'ce duchálů na tym baumálu u Voběšenky vařijó bóřku dva ducháli, fýra čórmenů a fýra fořtů. Tak bacha turist'áli a čundráci, tadyk se kvůlivá temu randálu moc špicově nevyšlo-fčíte.

Soběšice, německy Obeschitz či Sobieschitz, původně snad So-bešova ves, v hantýrce Sobůlky. Proč? Jde opět o jazykovou hru. Ve starší moravštině existovalo slovo sobit = shromažďovat, přivlastňovat si, za své prohlašovat. Odsud pochází hanácké sobík = sobec a spisovné zásobit. Uvažovalo se takto: Soběšice, Soběšičtí → sobě šicko (všechno) → sobit (shromažďovat) → sobík = sobec, ale také sobol, tedy všežravá kunovitá šelma, velkou část její potravy tvoří semena, která shromažďuje (sobí neboli křečkuje) ve svém doupěti jako zásoby na zimu.

Duchové u Oběšenky

Mezi Soběšicemi a Útěchovem se říká kusu lesa „U Oběšenky“. Když sem přijdeme právě, když hodiny odbíjí nový den, uvidíme dva chlápky, kteří sedí už tři sta let na stromě a pokřikují na sebe. Ten, který sedí na vyšší větvi, je loupežník, a ten druhý hajný z hájenky U jezírka.

V osmnáctém století objevili hajní od Jezírka ve zřícenině hradu Ronov u Babic skryté doupě skupiny loupežníků. Měli štěstí, jejich vůdce tam byl sám a zrovna spal. Chytili ho, a když se hodně bránil, tak ho oběsili. Loupežníci jim to oplátili, chytili šefa hajných od Jezírka a oběsili jej schválně na tomtéž stromě.

Konec všem loupežnickým tlupám udělala až Marie Terezie, která tam poslala vojenský oddíl. Ale od té doby se v hodině duchů na tom stromě u Oběšenky hádají dva duchové, šéf loupežníků a šéf hajných. Tak pozor turisté a výletníci, tady se kvůli tomu křiku moc dobře nevyspíte.

STRÁNICE – HANGEC

Fajrbeče na Úvozu

Úvoz valí před Mendlákem fest z hanku. A tadyk v oltových járech poštel múru náké strašák. Dyž raky na Pitriskirchně vodbóchaly novodurové deň, vylópló se na vrchu hangu nekolik bečí. Beče měly na sobě přiheftlý řet'aze a fajrovaly. Strašák jim dal dycky žďóchanec a fajerbeče valily z hanku až ke kirchně v Oltecu. Při tem řet'aze rumplovaly, no byl to těžké bugr. Dyž dovalily před kircnu, hodily stopku, chvilec ešče fajrovaly a potem hodily páru.

Duchál v Hangecu

V jednom barclu v Hangecu vónčil borec se stařkó a jařinama uondaným dódó. Jednó lapl dóda těžké chabrus a doki jim šplíchl, že morgen už povalí tlačit mraky. A tak sicnili u jeho betle. Dyž raky vodbóchaly novodurové deň, dóda přestal vsakovat luft. Z jeho chlebárně se vysókal vajsové duchál, keré za chvilec vodfrčel fenstrem pali. Do funusa byl v tym barclu klides. No dyž už dóda kempoval v dubovým spacáku pod hródó, začly se v barclu fachčit šelijaký serpentýny. Bylo čut, jak tam nekdo furt klape šnekama, zamachlovaný futra se rozglábily a potym zaséc zamachlovaly. Borec se stařkó dostali fedry, barcl nakonec střelili a rači sbalili kramle ze Štatlu

Stránice byla původně ves ležící v místě dnešního katastrálního území Stránice. Nebyla však zcela určitě pojmenována podle zdejších strání, tak se to ve středověku nedělalo. Sídla se nazývala velmi často podle majitele či zakladatele. Tady to s velkou pravděpodobností bude nějaký pan Strána či Stránka. Pojmenování Hangec je však od strání odvozeno, německy der Hang = svah, stráž či úbočí.

Hořící sudy na Úvoze

Ulice Úvoz se před Mendlovým náměstím svažuje hodně z kopce. A tady za starých časů vyvádělo nějaké strašidlo. Když hodiny na Petrově odbily půlnoc, objevilo se na vršku kopce několik sudů. Měly na sobě připevněné řetězy a hořely. To strašidlo je dalo vždy do pohybu a tyto hořící sudy se kutálely z kopce až ke kostelu na Starém Brně. A při tom řinčely řetězy, no byl to velký hluk. Když se dokoulely před kostel, zastavily, chvíli ještě hořely a pak zmizely.

Duch ve Stránicích

V jednom domě ve Stránicích bydlel muž s manželkou a starým dědou. Jednou děda onemocněl a lékař jim řekl, že ráno umře. A tak seděli u jeho postele. Když hodiny odbily půlnoc, děda přestal dýchat. Z jeho úst vylezl bílý duch, který za chvíli odletěl oknem pryč. Do pohřbu byl v tom domě klid. Ale když už byl děda pochován, začaly se v domě dít všelijaké podivnosti. Bylo slyšet, jak tam někdo stále chodí, zavřené dveře se otevřely a pak se zase zavřely. Muž s manželkou dostali strach, dům nakonec prodali a raději se odstěhovali z Brna.

ŠTÝŘICE – ŠTAJERKY

Duchál jeptůly v Alžbětinskym klakecu

V Alžbětinskym klakecu vylepeným ve Štajerkách u Švarcavy štykl štreky vod Kamenky můžete ešče dneska zgómnót duchála vostrý jeptůly. To byla fest metr baba na novodurový jeptůlky, kerý zrovna narukovaly do klakeca. Jeptůlky jungšálky z ní měly festovní fedry, páč dejakó fóglovinu valila hnedka bonznót mutře abatyši. A scela po ní, aby jungšálkám za tytok šelijaký muchy dala zaracha nebo těžký kartágo.

Jak valily járy, tak byla tatok fizl jeptůla čím dál věčí múra. Dyž zagrebla, ševelily šecky jeptůle modlitební hantecy za její šontačku do nebála a házely radovanec, že už budó v klakecu vegetit v lébošu. No šecky tytok škemrance byly na draka.

Už za tédeň zgómly jeptůlky jungšálky duchála tétok fizl jeptůle na fusštrekách v klakecu aji ve svéch cimrách. Celé deň sicnila její lichtnová duchálská štelcna v kirchně na svém placu a šterchala růžencem. Večír zaséc špizovala ordnung v cimrách jungšálek a dyž natrefila na hadry levě naštosovaný ve šraňku, smékla s nima na fusbódnu. Dyž ju jeptůlky jungšálky v chrupkovým tajmu začuly klapat po fusštrece, rači bafly duchnu a pošóply si ju pro zichr až přes ciferník.

Štýřice, německy Stiritz nebo také Styrycz. Stojí na pozemcích bývalé středověké vesnice Štýřice. Nabízí se výklad, že se jednalo o lid hašteřivý. Ve staré češtině štýřit se = hádat se, škádlit se, být hrubý. Ale jak už to bývá u jmen lidských sídel, nejspíš půjde o ves Štyrovu.

Hantecový název Štajerky byl vytvořen podle rakouské země zvané Štýrsko (Steiermark) nebo po jejím hlavním městu Štýr (Steier).

Duch jeptišky v Alžbětinském klášteře

V Alžbětinském klášteře nacházejícím se ve Štýřicích poblíž Svratky nedaleko Kamenné kolonie můžeme ještě dnes vidět ducha přísné jeptišky. Byla přísná na novicky, které právě přišly do kláštera. Novicky z ní měly velký strach, protože kdejakou maličkost šla požalovat matce představené. A chtěla po ní, aby holkám za tyto všelijaké maličkosti dala domácí vězení nebo jim pořádně vynadala.

Jak šly léta, tak byla tato jeptiška donašečka stále nepříjemnější. Když zemřela, modlily se jeptišky, aby došla do nebe, a měly radost, že budou žít v pohodě. Ale všechny tyto prosby byly k ničemu.

Už za týden uviděly novicky ducha této jeptišky donašečky v klášterních chodbách i ve svých pokojích. Celý den seděla její světelná postava v kostele na svém místě a chrastila růžencem. Večer zase kontrolovala pořádek v pokojích děvčat, a když našla špatně poskládané oblečení ve skříni, vyhodila je na podlahu. Když ji novicky v době spánku uslyšely jít po chodbě, raději uchopily peřinu a přetáhly si ji pro jistotu přes obličej.

TUŘANY – TURAS

Paňulda Maruna z Turasu

V Turasu v kirchně majó vylepenó kózelno koc ufachčeno z birnový holcny. Hókajó jí „Paňulda Maruna s Jezuló v šóší“. A hantýrujó, že ju na Moravsko hródu dotahli už dva trampí Cyroš s Metodem. Ale dyž vodklapal Velkomoravské rajch do kopru, holcnová koc se nekam vypařila.

Až v járu deset kol a půl kila valil náké borec z Krliček do valdny pro holcnu a zgóml v šóší cosik šajnit. Doklupal bližec a zgóml tam holcnová paňuldu. Vytahl ju teda z křáka a vodlifroval na domášov. No přes noc vzala paňulda dráhu. A vymákl ju zaséc v tym křáku. A totok hodilo repete ešče dvakrát. Docvaklo mu teda, že paňulda sce byt furt v tym křáku a tak tam pro ňu borci z Krliček ufachčili kaplendu. A vokolo týtok kaplendy ubóchli za náké ten jár lont Turas.

Storčilo se, že v járech třípětkojárový mixny si do týtok kaplendy lont'áci zašili love aji goldnu. Dyž do ní Šved'áli vtrukli, ufachčila paňulda další kózlo. Vojeli v kaplendě zahamovali, lapli z čehosik fedry a valili hnedka pali.

Hantýrujó taky, že dyž v lontech vokolo Turasu vodklapalo hafo lidí tlačit mraky kvůlivá morovému chabrusu, v Turasu nenatahl brka ani jeden.

Novodur kirchnu Vyzvonění Paňuldy Maruny v Turasu ubóchli až ve vosnácým kilojáru.

Tuřany, německy Turas nebo Thuras. Staré dochované názvy jsou též Turans či dokonce Durans. Odvozeny jsou pravděpodobně od slova tur – čímž rozumíme předchůdce našeho hovězího dobytka, který měl v okolních stepích dobré životní podmínky. Jiní zase říkají, že u zrodu tohoto názvu byla místně oblíbená starobylá brukvovitá zelenina tuřín.

Panna Marie z Tuřan

V Tuřanech v kostele mají umístěnu zázračnou ženu vyrobenou z hruškového dřeva. Říkají jí Panna Marie s Ježíškem v trní“. A vyprávějí, že ji na Moravu přinesli dva „poutníci“ Cyril s Metodějem. Když zanikla Velká Morava, dřevěná žena se někam ztratila.

Až v roce tisíc padesát spěchal nějaký muž z Chrlic do lesa na dřevo a uviděl v křoví cosi svítit. Přišel blíž a spatřil tam dřevěnou pannu. Vytáhl ji tedy z houští a odnesl domů. Ale přes noc panna zmizela. A našel ji zase v tom houští. A to se zopakovalo ještě dvakrát. Došlo mu tedy, že panna chce být stále v tomto houští a tak tam pro ni chlapi z Chrlic postavili kapličku. A kolem této kapličky vybudovali za nějaký ten rok vesnici Tuřany.

Vyprávělo se, že v letech třicetileté války si do této kapličky vesničané uschovali peníze a zlato. Když do ní Švédí vtrhli, udělala panna další zázrak. Vojáci v kapli zastavili, čehosi se polekali a hned odešli. Říká se také, že když ve vesnicích okolo Tuřan zemřelo hodně lidí kvůli moru, v Tuřanech neskonal ani jeden.

Nový kostel Zvěstování Panny Marie v Tuřanech postavili až v osmnáctém století.

ÚTĚCHOV – KULOV

Strašidlák v gracně Ronov

Šel hantec, že v rozvalenisku gracny Ronov v noci bubákuje. Kdo tam doklape po jedenáctý večír, dostane fest na gébiš. Jeden borec z Kulova měl s tych storek enem lohec a jednú v putyce hókl, že to tam povalí zrekognoskovat. Štavgasti mu hókli, at' neháže macháčka a rači sicní na čestru. Von hókl v lohecu, že néni žádná móka, a večír vodklapal azimut Ronov.

Překulila se asi tak hod'ka a namistrované borec zahamoval před rozvaleniskem. Dyž raky na kirchnách vodbóchly novodurové deň, zavěťřil ovarama ňáký duzny pedama. A potym ho ňáké duchál s ranó švarcovýho mnichála nekolikrát mázl baldó a nášupem kópil průplesk na čuňu. Nafučené borec čapl fedry a bičoval curyk do Kulova. Na tédeň se zarygloval ve svém koplínu. No asik měl fedry, že dyby borci z Kulova zgómli ty jelita od baldy, budó se mu lochčít s klepetama nahozenýma na vaně. No už za ňáké ten jár oldmutry vrkaly, že tam tehdá na ně hodil číhačku kovářské z Kulova, a za tu camračku ho vosolil baldó.

Útěchov, v 17. století ještě Outěchov, německy Autiechow či Autiechau. Jméno dostal podle Outěcha či Vtěcha (Vojtěcha), což mohl být dle tehdejších zvyklostí jeho zakladatel.

Slangově se Útěchovu říká Autěcháč a také Kulov. Proč? Na útěchovské pečeti ze 17. století je uprostřed zkrížená sekera s kopáčem (tehdy běžné lesní nářadí) a kolem nich je osm kotoučů - kruhů. Vypráví se, že když kdysi dávno spatřil vranovský pošťák na jedné obálce toto úřední razítko s osmi „kulama“, tak se rozzlobil, že musí zase „šmajdat přes valdec to toho pobóchanýho Kulova“.

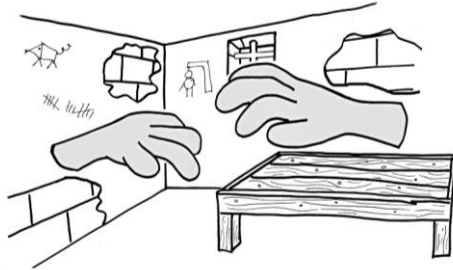

Strašidlo na hradu Ronově

Vyprávělo se, že v rozvalinách hradu Ronova v noci straší. Kdo tam přijde po jedenácté večer, dostane rádně na prdel. Jeden chlápek z Útěchova se těm povídkám jen smál a jednou v hospodě prohlásil, že to tam půjde prozkoumat. Štamgasti mu řekli, ať nemachruje a radši sedí na zadku. On však se smíchem prohlásil, že není žádný neschopný břídil a večer odešel směr Ronov.

Uběhla asi tak hodina a nafoukaný chlápek zastavil před zříceninou. Když hodiny na kostelích odbily půlnoc, uslyšel nějaké dupání. A potom ho nějaký duch vypadající jako mnich v černém několikrát praštil klackem a navíc dostal ještě pár facek. Náfuka dostal strach a utíkal zpět do Útěchova. Na týden se zavřel ve své chalupě. Asi se obával, že kdyby Útěchovští uviděli ty modřiny od palice, budou se smát a za břicho se při tom popadat. Avšak již za několik let babičky vyprávěly, že si tam tenkrát na něj počkal kovář z Útěchova, a za to vychloubání mu dal pár ran holí.

ZÁBRDOVICE – OBRÚVKY

Ducháli v kameňu na Célu

Do krymu na Célu zašili hémoni hafo vodemletých borců. Nekeří z nich tu skésli do fynyša svý lajfký, inším tadyk mázli mašlu. Ve fynyšu krym v tym barclu zahlásil konečnó a neska tam už žádni basmani nésó. No dyž večír nastópí černota, móglujó se tam furt šelijaký války.

Na fusštrekách valí chmurková atmoška a semo tamo tadyk můžete zgómnót aji duchála, keré se tam chvilc šórá a potym hodí páru. Indy vám nekdo hrábne na ciferník nebo na hára, no nikeho nezmerčíte. Můžete tadyk začut ťukec vod šneků, no nikdo tadyma nevalí.

Hantýruje se taky, že semka na koncu devatenáctýho kilojáru zabásli dvě přičmódlý hrdličky. Borec ale nekolikrát prubl vzít roha, jednó při tem zramoval krupón bachmenovi, a za to šecko nakonec vyfasoval špagyš. Dyž to šplíchli jeho koc, tak sekla s chálkó a do tří metrů zagrebla na chmurku a módr.

Vod teho járu, dyž doklapal po desině večír do její kameňový cimry náké bachman, vyvalily se z vandny dvě blajkecový duchálský paprče, laply teho borca a čapl propustku, až dyž morgen zabékal kokrháč. Fýra krymu nechal kvulivá temu tutok cimru převekslovat na cajkcimru s regálama. A bylo vymalovaný.

Zábrdovice, německy Obrowitz, slangově Zábrdky, posměšně také Záprtky v hantýrce Obrůvky. Název je oficiálně odvozen od spojení za brdkem = za kopečkem. Za kterým však? Jedná se o hřeben, který odděloval Staré Brno od Zábrdovic, táhnoucí se od Petrova na Špilberk, nebo o kopce směrem na Vinohrady a Líšeň? Posměšný výraz Záprtky se netýká ani tak zkažených vajec, jako zaprděnosti dávných starousedlíků.

Duchové ve věznici na Cejlu

Do věznice na Cejlu uvěznila policie spoustu odsouzených mužů. Někteří z nich tam setrvali do konce svého života, jiné tady oběsili. Nakonec bylo vězení v tomto domě zrušeno a dnes již tam žádní vězni nejsou. Ale když se večer setmí, dějí se tam stále všelijaké věci.

Na chodbách je ponurá atmosféra a občas zde můžete spatřit i ducha, který se tam chvíli prochází a pak zmizí. Jindy vám někdo sáhne na obličej nebo do vlasů, ale nikoho nevidíte. Můžete tu zaslechnout klapání bot, ale nikdo tudy nejde.

Povídá se, že tam na konci devatenáctého století uvěznil zamilovaný cikánský párek. Muž se ale několikrát pokusil utéct, jednou při tom zranil dozorce, a za to všechno nakonec dostal trest smrti. Když to řekli jeho milé, tak přestala jíst a za tři měsíce zemřela smutkem a hladem.

Od toho roku, když přišel do její cely nějaký dozorce, vysoukaly se ze zdi dvě modré ruce ducha, chytily toho muže a pustily ho, až když ráno zakokrhal kohout. Šéf věznice proto nechal tuto místnost přeměnit na sklad s regálama. A bylo po všem.

ŽABOVŘESKY – FROGEC

Strašidláci z Frogeca

Prvé vál, keré vám hóknu, se sfachčil ešče za kajzra Franty Pepy jedničky. V barclu na eklu štrek Horova a Kovařovicova zagrebl hausmajstr. Jedubaby storčily, že se tam po něm nakvindoval ňáké bubák nebo strašák. Jeden borec hókł v putyce, že dyž mu zacálujó pár škopků, ufachčí tam rekognoskačku. Dyž putyku zamachlovali, vodklapal do teho barclu a vartoval na strašáka. Druhé deň přihasil do putyky celé vylochčené a storčil, že tam póstí múru makovica vajsový hajtry. Za pár metrů, dyž proběhly šecky erbovací války, se tam nakvartýrovala hausmajstrova ségra. Hemzy jedubab o vajsový dózně negómala, a tak tam vegetila v lebedě ešče hafo járů.

Druhé strašidlák házel exhibičku u reštyky Rosňa pod Kajzecem. Jeden z hospockých visel pivcům a kaufmanům hafo krupice. A tak si hodil mašlu. Vod tý časůvky merčili lidi z voloních barclů bílé lajntuch, keré plachtil nad štrekó pod reštykó. Jely zvonky, že je to duchál hospockýho, keré tam bubákuje, aby měli borci fedry nasáčkovat se do Rosně na škopek.

Žabovřesky, slangově Žabiny, někdy též Žabec. Starší německý název Sebrowitz svědčí o tom, že je mohl založit nějaký Sebor či Všebor, což bylo tehdy časté jméno. Za starých časů existovala i lidová označení Sebrůvky a Břešťany. V dnešní hantýrce je to především Frogec, neboť frogál = žába. Proč však ty žáby? Někteří říkají, že je to díky blízkosti svrateckých bažin, jiní tvrdí, že místní nářečí připomínalo pocestným nesrozumitelné vřeštění či kvákání.

Strašidla z Žabovřesk

První příběh, který vám povím, se stal ještě za císaře Františka Josefa I. V domě na rohu ulic Horova a Kovařovicova zemřel domovník. Drbny vyprávěly, že se tam po něm nastěhovalo nějaké strašidlo. Jeden muž prohlásil v hospodě, že když mu zaplatí několik piv, tak to tam prozkoumá. Po zavírací době odešel do toho domu a čekal na strašidlo. Druhý den přispěchal do hospody celý vysmátý a vyprávěl, že tam straší hlava bílého koně. Za několik měsíců, když proběhla všechna dědická řízení, se tam nastěhovala domovníkova sestra. Kecy klepen o bílé hlavě neznala, a tak tam žila v pohodě ještě řadu let.

Druhé strašidlo se ukazovalo u restaurace Rosnička pod Wilsonovým lesem. Jeden z hospodských dlužil pivovarům a obchodníkům hodně peněz. A tak se oběsil. Od té doby vídali lidé z okolních domů bílý závoj, který poletoval nad cestou pod restaurací. Říkalo se, že je to duch hospodského, který tam straší, aby měli chlapi strach zajít si do Rosničky na pivo.

ŽEBĚTÍN – ŽEBÁL

Lichtnařka ve valdně nad Žebálem

Ve valdně mezivá Žebálem, Bástrem a Veverské gracné vegetil hékal a lichtnový valdnový hajfy, kerém se taky pérovalo lichtnařky.

Dyž zoncna zahučí za bergle, můžem ve valdně zblésknót v šóší krpátó lichtnu. Kdo nabere směrovku k ní, věčinó zakufruje a vleze nekam do blatiska, do šóší nebo do ňáký zmole. Pokáď vo lichtnařky nehážem interes, nechajó nás v klidesu, no só najedovaný, dyž na ně nekdo zaduje nebo zapiščí.

To jedné večír valil borec z Ostrovačic do Žebála, dyž zmerčil na palóku ve valdně štykl štreky nad Žebálem v šóší nekolik krpátých lichten. A hókl na ně: „Pocém, lichtnařko, pocém.“ A lichtnařka doklapala. Byla to fešná koc s kozišťatama na volnoběh voháklá enem v lupenový hemdě. Vomotala ho paprčama a začla kólčit. Borec kóřil trsat špicově, a tak dokaváď kolčili na palóku, byl v lébošu. Dyž ho ale lichtnařka zatahla do šóší, to byla špaténka. Vostružiny měly na haluzách trniska a ty mu do-drápaly haksny.

Dyž dokólčili k Žebálu, lichtnařka vod ně vodlepila klepeta a hodila zpátečku do valdny. Borec doklapal na domášov celé ucasnované a podrápané. No stařka mu hókla, že mu taková ptákovinu nezbaští a že rači nemá gľgat první ligu a valit na domášov, než zoncna zahučí do hajan.

Žebětín, německy Schebetein, v hantýrce Žebál či Žebec. Název souvisí nepřímě s žábami. Žebětínský rybník byl totiž vybudován až v padesátých letech minulého století a do té doby tam rozhodně nebyl přebytek žab. Žebětín byl původně Žabatův majetek. Někteří jsou toho názoru, že Žabata byla žena a Žabatin (dvůr) už nemá daleko k názvu Žebětín. Jméno Žabata je odvozeno od žab, podobně jako např. Psota od psů.

Víla svítilka v lese nad Žebětínem

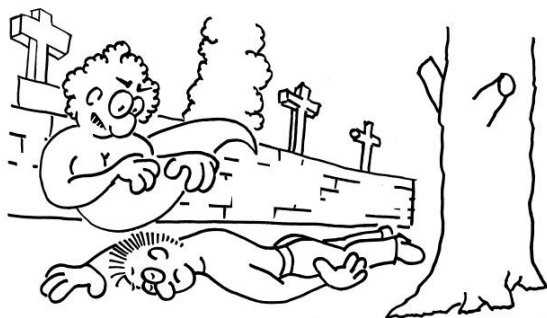
V lese mezi Žebětínem, Bystrcí a hradem Veverčí žil hejkal a světelné lesní víly, kterým se říkalo též svítilky.

Po západu slunce můžeme v lese uvidět v křoví slabé světlo. Kdo k němu zamíří, zpravidla zabloudí a sejde někam do bláta, křoví či do nějaké rokle. Pokud o svítilky neprojevíme zájem, nechají nás na pokoji, jsou však našťvané, když na ně někdo zavolá nebo zapíská.

To jednou spěchal muž z Ostrovačic do Žebětína, když spatřil na palouku nad Žebětínem několik slabých světýlek. A zavolal na ně: „Pojď sem, svítilko, pojď sem!“ Svítilka přišla. Byla to krásná žena s obnaženými prsami oblečená jen v košili z listí. Objala ho a začala tancovat. Muž uměl tancovat skvěle, a tak dokud tančili na palouku, byl v pohodě. Když ho ale svítilka zatáhla do křoví, bylo to špatné. Ostružiny měly na větvičkách trny a ty mu poškrabaly nohy.

Když dotancovali k Žebětínu, svítilka jej pustila a vrátila se do lesa. Muž přišel domů utahaný a poškrabaný. Ale žena mu řekla, že mu takovou hloupost neuvěří a že raději nemá tolik pít a chodit domů před západem slunce.

ŽIDENICE – ŠIMICE

Šimické strašidlák

Na brdkách za šimickým kerchovem vegetil strašidlák. Nekdy měl kštelt koc ve vajsovým hábitu, indy měl ranu vajsovýho čokla. Koc aji čokl měli chmurkové ciferník, ale aj tak vokolo toho kerchova po zálezu zoncny rači nikdo nesmykoval.

Jedno doklapal do Šimický putyky borec z Hostěnic. Dyž se domákl, že u kerchova vegetil strašidlák, začl házet macháčka jak kohót před slépkama, že dyž mu štamgasti začálujó náké ten škopek, povalí na krchov hodit čučku, vo co tam fachčí.

Borci mu hókli, že si nemá honit triko, ináč mu ten strašidlák natrhne gébiš. Ale dyž mu tytok žgryndy byly enem k lochecu, dohókli se, že esi strašidláka z kerchova vypakuje, zhrábne vod nich tučný love.

Než raky vodbóchaly novodurové deň, vodklapal ten borec z Hostěnic azimuth kerchov. Dyž do hod'ky nenaštychoval curyk, štamgasti zalepili a vodklapali na domášov gróňat. Gómali, že borec lapl fedry a naštychoval curyk do Hostěnic. No dyž zoncna vyhópla nad brdky, vyšmírovaly baby, že jeho zagreblý štylko je zašitý za kirchnovém tarasem. Holt je krénový štengrovat strašidláky.

Židenice, slangově Židky, původně Židinova či Židenova ves. Narazil jsem také na úsměvný výklad názvu Židenice. Údajně tam často chodili podomní židovští obchodníci a lidé na ně z oken křičeli: "Žide, nic!" Název Šimice z hantýrky je odvozen z německého názvu této čtvrti – Schimitz.

Židenické strašidlo

Na kopcích za židenickým hřbitovem působilo strašidlo. Někdy mělo podobu ženy v bílém hábitu, jindy zase podobu bílého psa. Žena i pes měli utrápený obličej, ale i tak okolo toho hřbitova po západu slunce raději nikdo nešel.

Jednou přišel do Židenické hospody muž z Hostěnic. Když se dozvěděl, že u hřbitova mají strašidlo, začal se vytahovat jako kohout před slepicema, že když mu hosté zaplatí nějaké to pivo, půjde se na hřbitov podívat, o co tam jde.

Chlapi mu řekli, že se nemá naparovat, jinak mu to strašidlo natrhne prdel. A když mu tyto řeči byly jen k smíchu, dohodli se, že pokud to strašidlo ze hřbitova vyžene, dostane od nich slušnou odměnu.

Než hodiny odbily půlnoc, odešel ten muž na hřbitov. Když se do hodiny nevrátil, hosté zaplatili a odešli domů spát. Mysleli, že muž dostal strach a vrátil se do Hostěnic. Ale když vyšlo slunce, zjistily ženské, že jeho mrtvé tělo se skrývá za hřbitovní zídrou. Holt není dobré provokovat strašidla.

Závěr

Rozloučíme se několika alternativními legendami o původu názvů brněnských čtvrtí. Vyšťoural je kolega Ondra, který napsal úvodní slovo k tomuto dílku. Bylo by škoda, kdyby zůstaly zapomenuty.

Jak kópil svý méno Majlont

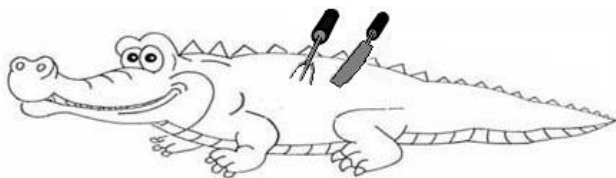
V oltových járech lajřčil v holcnový bódě nad Špindó rasken Prošek. Jednó házel čučku, jak skopčáci v šutrotechně vodstřelujó vápencový grymle a někerý krpátý štykle hródy měly takové švuňk, že mu dofičely až na koplín. Dyž kópil pecku grymlem do karfiólu, fest ho to vytočilo, čapl baldu do plótve a typloval jim vysadit mixnu. Skopčáci na ně pré hókali „unsere Heide“ - teda naša planina. Prošek s baldó v plótví békal „mein Lont“ - teda moja dědina. Ve finišu házeli tutok mlatu do rychtyku ve Štatlu na mléně. A vod tý časůvky se tý šutrotechně hóká Hády a lontu pod nima Majlont. A podlevá Proška tu majó aji Proškáč plac.

Jak kópily svý méno Zábrdky

Gruntové gryml klakecu v Zábrdkách mázl do hródy herfón Lev z Klobók. Na tutok hoknu doklapala přes brdky sajtna špachtloňů z placky vokolo Klobók. A začli temu tymplu za brdkama hókát Zábrdky.

Jak kópily svý méno Óbrcany

Dyž dysik paší na rajzu v Talošce zblikli v Dolomitských berglech šutrové masiv Tři kelcny (Drei Zinnen), byli z teho štajf. A dyž potem smykovali z Brniska do Bílecu, zmerčili šest metrů vysokó šutrovó špicu. Hnedka jí začli hókát Velké kelčák – Óbrcán. Neska se tý špici hóká skala Sfinga, no méno Óbrcany zvostalo lontu vypláclýmu pod nó až do včil.

Jak dostaly jméno Maloměřice

Za starých časů žil v dřevěné chatce nad Svitavou starý Prošek. Jednou se díval, jak Němci v lomu odstřelují vápenec a některé kousky hlíny měly takovou rychlost, že doletěly až k chatce. Když dostal ránu kamenem do hlavy, velmi ho to naštvalo, vzal do ruky klacek a spěchal si to s nima vyřídit. Němci na něj křičeli „unsere Heide“ – tedy naše planina. Prošek s klackem v ruce ječel „mein Lont“ – tedy moje vesnice. Nakonec urovnávali tuto při v Brně u soudu. A od těch dob se tomu lomu říká Hády a vesnici pod nima Majlont. A podle Proška tam mají i Proškovo náměstí.

Jak dostaly své jméno Zábrdovice

Základní kámen kláštera v Zábrdovicích vložil do země šlechtic Lev z Klobouk. Na tuto práci přišla přes „brdky“ (kopce) spousta zedníků z okolí Klobouk. A začali tomuto místu za „brdkama“ (kopcama) říkat Zábrdovice.

Jak dostaly jméno Obřany

Když kdysi chlapi na cestách po Itálii spatřili v Dolomitech horský masiv Tři zuby, byli z toho celí pryč. A když pak cestovali z Brna do Bílovic, spatřili šest metrů vysokou skalní věž. A hned jí začali říkat Velký zub – Oberzahn. Dnes se té věži říká skála Sfinga, ale jméno Obrcany zůstalo vesnici pod ní až do dnešních dnů.

Jak kópila svý méno Léšeň

Ze startu tam skoro každých pár járů bačovala inši herfónská familka. Až sajtna Libštejnských z Kolovrat tam vegetila pětku jařin. A Libštěňští a Líšeňští zvoní do ovaru skoro stěně.

Jak kópily svý méno Soběšice

De hantec, že Obeschitz só do holpecu mázly dvě skopčácký slova „ober“ a „Schitz“. Paři, co si ubóchli hajmy na berglu nad Kénigem, házeli těžký macháčky nad borcama kolem Semálu. Kalósci dolajn ale slopali v klidesu v palušách a vo baldoňoch z berglu v lochecu hókali, že só to potróblý „nadhnědky“. A skopčáci, co tehdá šrajbčili novodur mapiska, si to převexlovali jako Obershitz.

Jak kópily svý méno Žebětín a Žabovřesky

Ve třináctym kilojáru na levým břehálu Švarcavy ubóchli dva bráši grču pastóšek s vasrmlénem, kerýmu hókali Štajnec. V klidesu tadyk vegetili se svéma familkama. Borcům hókali Sewérwitz a Sebetin, páč jejich staři medvědi doklapali na Moravskó hródu z Pšonska.

Sebetin se jedná nacamral medovinó a vylupal Sewérwitzovi stařku. Ten mu, dyž se teho domákl, vysadil bubeníka a vypráskal ho ze Štajneca aus. Sebetin ubóchl pod Vrbovcem novodur Vrbovické mlén. Za pár pětěk járů mázli podlevá nich ména novodur lontům. No štengroval je pšónské hantec, a tak Sebetin převexlovali na Šebětín a Sewérwitz na Sebrovice. A dyž se za náké tem kilojár daly doholpeca lonty Sebrovice a Weinberg vypláclé pod Kajzecem, začlo se novodur lontu hókat podlevá žabisek nédřív Ziabobreski a potym Žabovřesky.

Jak dostala své jméno Líšeň

Zpočátku tam každých několik let vládla jiná šlechtická rodina. Až rod Libštejnských z Kolovrat tam žil deset let. A Libštejnští a Líšeňští zní téměř stejně.

Jak dostaly své jméno Soběšice

Říká se, Obeschitz je složenina dvou německých slov „nad“ a „lejno“. Osadníci, kteří si postavili domy na kopci nad Královým Polem, se jimi chlubili chlapům od Semilassa. Chlapi dole však v klídku popíjeli v hospodách a říkali o nich, že jsou to střelení „nadhovňáci“. A Němci, kteří tehdy kreslili nové mapy, si to přeložili jako „Oberschitz“.

Jak dostaly své jméno Žebětín a Žabovřesky

Ve třináctém století postavili na levém břehu Svratky dva bratři osadu s vodním mlýnem, kterému říkali Kamenný mlýn. V pohodě tu žili se svými rodinami. Jmenovali se Sewérwitz a Sebetin, protože jejich rodiče přišli na Moravu z Polska. Jednou se Sebetin opil medovinou a vysouložil Sewérwitzovi ženu. Ten když to zjistil, tak jej zmlátil a vyhodil z Kamenného mlýna. Sebetin si pak postavil pod Vrbovcem Vrbický mlýn. Za několik desítek let podle bratrů pojmenovali nově vzniklé vesnice. Ale nezdála se jim polština a tak Sebetin změnili na Šebětín a Sewérwitz na Sebrovice. A když se za několik set let sloučily vísky Sebrovice a Vajnperk ležící pod (dnešním) Wilsonovým lesem, začalo se nové vesnici říkat podle žab nejprve Ziabobreski a pak Žabovřesky.

O autorovi

Bývá zvykem, že v závěru každého dílka je napsáno pár slov o autorovi. Plním tuto nepsanou povinnost, aby čtenář vůbec věděl, s kým má tu čest.

Světlo tohoto světa jsem spatřil v době, kdy naší zemi bačoval soudruh prezident Antonín Zápotocký. Dali mně jméno Jiří, a tak jsem dnes svému okolí znám jako Jiřík Trachtřa. Jako většina z nás jsem vychodil školkou i základku. Po absolvování gymnázia jsem vcelku zdárně zvládl požadavky tehdejší brněnské Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a byl jsem po šesti letech vysvěcen doktorem přírodních věd. Po vojně jsem se začal profesionálně věnovat meteorologii.

K brněnské hantýrce jsem se dostal v podstatě nadvakrát. Poprvé to bylo za mých studentských let ve Vyškovské pivnici na ulici Tábor, které se říkalo „Čtverec“. Tady jsem nasával znalosti od štamgastů asi tak o dvě generace starších. A přestože jsem pak řadu let žil mimo Brno, semínko bylo zaseto.

Vyklíčilo však až na prahu nového tisíciletí, kdy začaly vycházet nejprve knížky a později také cédéčka s hantecovou tematikou. Četl jsem vše, poslouchal jsem, obdivoval jsem. A když se po více než 10 letech na scéně objevili KKR boys se svým jedinečným novohantecem, řekl jsem si, že když oni dokázali tu starou dobrou hantýrku takto modernizovat a ještě s tím mít úspěch, tak to zkusím také. A pustil jsem se do toho. Přeložil jsem do hantýrky řadu vtipů a napsal spoustu nových vyprávění v tomto podivuhodném a jedinečném slangu. A jedno z mých posledních dílek máte právě před sebou.

Další moje výtvořky naleznete na mém webu

<http://jirik-tk.sweb.cz>